ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,639 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՄԱՅԻՍ 18 — 31 — 26 ՌԷՊԻՒԼ ԷՎ., 1323 — 18 ՄԱՅԻՍ 1321 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ایشبو یومی و سیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سی ۲۳-۲۵ نومرولی
دائره مخصوصه‌ده در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

"ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ"

Ո՞վ չէ իմացած Բարիզի հոյակապ հաստատութեան՝ Բասթէօրեան Աշխատանոցին ողբացեալ պետ հռչակաւոր Տօքթ. Տիւգլօի անունը. ո՞վ չէ կարդացած անոր ա՛յնքան օգտակար, չնորհք, կոկիկ գրութիւնները, փորձառական տեսութիւնները, համալից նիւթեր այս ու այն հարցերուն վրայ: Վերջապէս կա՞յ մէկն որ ուչքէ անցուցած չըլլայ նաև անոր ջատագովականներն այս ու այն սնունդներուն վրայ, չաքարին, խահուէին և մասնաւորապէս ալքոլին վրայ, որ ժամանակին —3—4 տարիներ առաջ կարծեմ — այնքան իրար անցուց ամբողջ գիտնականները, ամբողջ բժշկական աչխարհը:

Տիւգլօն՝ որուն ունեցած որքան բժշկական նոյնքան ալ բնախօսական և մանրէաբանական հմտութիւններն անուրանալի էին, հրապարակաւ ալքոլին չքմեղանքը ներկայացուցած էր ասկէ առաջ, պաշտպանելով թէ բնախօսական և տարրաբանական տեսակէտով ալքոլը սնունդ մ'է (aliment d'épargne) և վստահամբաւիչ կը նկատուէին բոլոր այն մարդիկը, բոլոր այն բժիշկներն որոնք կ'ուրանան ալքոլին այնքան յայտնի և պարզ այս յատկութիւնը. Թերևս աւելորդ չըլլայ ըսել թէ բոլորովին պարապ տեղը չէ որ բժիշկներն անպատեհութիւն մը կ'գտնեն այս տեսակ սնունդի մը մէջ: Մ. Լէոն Տըրի, Սէն-Լուի, Տոքթ. Լըրուա Էվրէօցի, մին բժիշկ և միւսը Բժշկական Ակադեմիոյ քննիչ, երկուքն ալ այն տեսն ձեռք ձեռքի տուած, ցոյց տուին ալքոլին պատճառած գործը, կատարած աւերը Մանչի և Էօրի մէջ, ու այսպէսով ջախջախիչ պատասխան մ'ալ տուած ըլլալով Տիւգլօին ուղղակի կերպով:

Մ. Տըրիի քննութիւնն աւելի ներքին երևոյթ մ'ունէր. անիկա խօսեցաւ Նորմանտացի գիւղացիին արբեցութեան, ընտանիքին օրօրոցին և դպրոցին մէջ կատարած աւերներուն վրայ: Աւելի ընդհանրական հանգամանք մ'ունէր Մ. Լըրուայի կատարած քննութիւնը, որ կ'խօսէր ախտաբանական արբեցութեան վրայ, թուանշաններով, ցուցակներով ցոյց կուտար անոր հետևանքները, հիւանդութեանց, ոճիրներու, անձնասպանութեանց և խելագարութեան ու յիմարութեան տեսակէտով: Երկուքն ալ սակայն մէկ եզրակացութեան կ'յանգէին, Նորմանտական ցեղը կ'փճանար ալքոլով, ա՛յն ալքոլով որուն ա՛յնքան ջերմ պաշտպան կը հանդիսանար Տիւգլօն: Արդէն քանի մը տարիներ առաջ, չեմ գիտեր կ'յիչէ՞ք, Ռուէնի համալսարանին կարող բրոֆէսէօրներէն բժիշկ մը, Տոքթ. Պրիւնօն վաւերական վիճակացոյց մը չինած էր Ստորին Սէնի մէջ արբեցութեան կատարած դերին վրայ: Մ. Տըրիի և Լըրուայի գիտողութիւններն ամբողջացուցին անոր այդ պարագան որ [illegible] Թերևս:

Սէնը, Էօրը, Մանչն և այլ ֆրանսական գաւառներն իրարու հետ կ'մրցին ալքոլ սպառելու մէջ, և վիճակագիրներ կ'հաշուեն թէ ո՛րչափ չատ ալքոլ կ'սպառէ Նորմանտիան. միայն Ռուէն քաղաքը տարեկան 1,700,000 լիտրա կ'սպառէ. մտաբերեցէք անգամ մը երկու միլիոն լիտրայի չափ ալքո՛լ: Գաւառ մը կամ ըսենք վիճ մը ուր կ'խմուի առողջութիւնն ալ, ոյժն ալ, կորովն ալ, իմացականութիւնն ալ:

* Մանչի մէջ տղան օրօրոցէն իսկ կ'սկսի ալքոլի գործածութեան: Մկրտութենէն վերջ, ըստ տեղական սովորութեան, տղուն օղի կ'խմցնեն: Տղան որչափ նիհար, տկար, տգեղ ըլլայ, այնքան չատ օղի կուտան, զի սա հաւատքը կազմած են թէ —որ Տիւգլօին ըլլալ կ'թուի— «ալքոլը մարմինը կ'զօրացնէ, աղեաց մէջ գտնուող որդերը, երիզաճճիները կ'սպաննէ, ևն.:» Ասոնցմէ զատ, եթէ Նորմանտիացիներուն հարցնէք օղիին տարբեր յատկութեանց վրայ, ամենայն պաղարիւնութեամբ պիտի պատասխանեն ձեզի թէ ալքոլը կ'բժշկէ նաև սակաւարիւնութիւնը, ախորժակը կ'բանայ, ևն.: Նորվեկիոյ ընտիր և անպատ ձկան իւղին վրայ, անոր բուժիչ յատկութեանց նկատմամբ բնա՛ւ մի խօսիք: Անոնք գիտցածնէն մազի չափ չեն չեղիր: Ալքոլը ամէն բանէ գեր ի վեր կ'դասեն: Լըրուա, ինչպէս կ'կարդանք իր գրքոյկին մէջ, հարցաքննած է ութնէն տասը տարեկան տղաքներ, որք պատասխանած են թէ առտուն կանուխ, դեռ բան մը չկերած, անպատճառ գաւաթ մը կարմիր գինի կ'խմեն ժառանէն բերուած, ու ասկէ անմիջապէս վերջն ալ գինիախառն սպեռով հաց (!): Ա՛լ կրնաք Լըրուայի սա տողերը կարդալէ վերջ հաստատ և կատարեալ համոզում մը գոյացնել թէ ի՛նչ կ'ըլլան միտքերը, մատաղ միտքերն հոն, մեղմէ հեռու միջավայրերուն մէջ: Տխեղծ, տկարակազմ, լուսնոտ, ուսականաւոր (վէրէմլի) կարգ մը տպուչ արարածներ որք մանուկ հասակի մէջ կ'խամրին ու կ'մեռնին: Ֆրանսայի միւս մասերուն մէջ առողջապահութեան ազդեցութեան տակ հազար բնակիչ գլուխ՝ 1820ին 25 և 1890ին 23 մահ պատահած է: Էօրի նահանգին մէջ այս թիւն հակադարձաբար 1831—1840ին 22 և 1891—1898ին 26ի բարձրացած է: Ոճիրները, մարդասպանութիւնք, անձնասպանութիւնք ալ նմանապէս աւելցած են երեսուն տարիներէ ի վեր:

Յիսուն տարի առաջ 150,000 բնակիչ գլուխ 12 անձնասպանութիւն կ'պատահէր. այսօր այդ թիւը բարձրացած է 46—48ի և սակայն կ'անցնի նոյն իսկ Ֆրանսայի միջինին կրկինէն որ ինչպէս չատերուդ ծանօթ է 23 առ 100,000է: Վերջապէս, նոր սատուգութեամբ, այլասերածները, ոճրագործները, ապուշներն ալ կ'աւելնան: Եօթն ութը տարուան միջոցին յիմարանոցներու մէջ պատսպարուող խելագարներուն թիւը 40էն մինչև 200ի բարձրացած է, ինչ որ կարծուածին չափ պզտիկ թիւ մ'ալ չէ:

Թոքային, ջղային, ուղեղային, ուղեղապատային (méninge), ողնածուծային, սակաւարիւնային և սրտի հիւանդութիւններ որք ուղղակի ալքոլի գործածութեան հետևանքն են, ո՛րքան մեծ համեմատութիւններ առնել սկսած են, կ'ըսէ Բրօֆ. Ռէժմոնա և իրաւամբ: Սա բոլոր ըսուածներէն հասկցուեցաւ կարծեմ թէ ալքոլ գործածող մարդոց գործարաններուն բնախօսական պաշտօնները կ'խանգարին և կ'ակարանան: Վնասուող գործարաններուն մէջ առաջին տեղը կ'գրաւէ ստամոքսը, որուն ներքնաթաղանթը նախ կ'գրգռի ու կ'բորբոքի և յետոյ Նօթնագելի, Ռօզէնպախի ըսածին պէս կիզիչ վէրքեր ծնունդ առնել կ'սկսին որք ենթական սաստիկ կ'նեղեն՝ պատճառելով անոր ստամոքսացաւ, յաճախակի փսխում, ախորժակի պակասութիւն ևն.: Ասկէ անմիջապէս յետոյ կուգան չնչառական խողովակները, մանաւանդ թոքերը, Թոքախտներու է՛ն սոսկալին՝ այն է թոքային ուսականութիւնը գրեթէ միշտ արբեցողներուն վրայ կ'խուժէ զի Բօխի մանրէներուն համար այսպիսիներուն թոքերն ընտիր milieu de culture մ'են:

Արբեցողներուն, գինեմոլներուն ուսականութիւնը խիստ արագ ընթացք մը կ'ունենայ: Անոնց մերնէն խիստ առատ և յաճախակի արիւնահոսութիւն կ'պատահի: Մեր Ազգ. Հիւանդանոցի ուսականաւորներու սրահին մէջ երեք տարի առաջ 28 տարու երիտասարդ մը կար Շահէն անուն, որ օրական մէկ քիլոյի մօտիկ օղի կ'գործածէ եղեր: Հիւանդութիւնը սակայն զինքը չուտով կ'զգետնէ և ճարահատ հազիւ ինքզինք հիւանդանոց կ'նետէ: Հոն, հակառակ բժշկական հոգածու խնամոց օր մը խիստ սաստիկ արիւնահոսութեան մը հետևանքով կ'մեռնի:

Ալքոլը մարդուս ջղային դրութեան վրայ ալ իր մասնակի ազդեցութիւնն ունի. գրգռուելով կ'սկսի ու զնդերային, իմացական վատուժութեան պէս ֆօզերէ անցնելէ վերջ անգիտակցութեամբ կ'վերջանայ: Ընդհանրապէս ասոնց քունը խռովեալ, գրգռեալ է. տխուր պատկերներով, բանդագուշանքներով, իրական կամ երևակայական երազներով պարուրուած կ'գտնէ ինքզինք, լեզուն և ձեռքերը կ'դողդղան, ոտքերը կ'կթոտին, դէմքն ապուշի կերպարանք մը կ'առնէ, ևն.: Մտաբերեցէք հիմա [illegible] հայր մը որ ալքոլին ազդեցութենէն երբ ջերմը թանդ եղած տուն կ'երթայ ինչե՞ր չըներ: Անպատճառ կռիւ մը կ'հանէ որով թէ՛ կինը, թէ՛ զաւակները ծեծելու կ'ելլէ. աղոց առջև այնպիսի հայհոյութիւններ կ'ընէ որոնք չատ լաւ կերպով անչուչտ կ'տպաւորուին աղոց մատաղ միտքերուն մէջ: Ի՞նչ կ'ուզէք որ ըլլան խեղճ տղաքը. Թերևս բնական խառնուածքով կամ իրենց խելքով աղէկ ըլլան. ապա թէ ոչ անչուչտ իրենց խման հօրը նման ծոյլ, որկրամոլ, գինով ու չարագործ կ'ըլլան և թերևս ընտանեաց վերաբերեալ պարտաւորութիւններն անգամ չեն կատարեր ապագային: Մարդկային բնութեան մէջ ասկէ աւելի գէշ ի՞նչ բան կրնայ ըլլալ. այս տեսակ ծնողքներու սենեակներուն մէջ, անկողիններու վերև, պատերուն վրայ պէտք է որ մեծ և խոչոր գրերով Կիկերոնի սա՛ նշանակալից խօսքը գրուի.

«[illegible]»

Բայց մեզ չեղեցանք կարծեմ մեր նիւթէն, և աւելի կարողներուն յանձնելով այս պարագաներուն ուսումնասիրութիւնը անցնինք արբեցութեան դարմանակերպին: Պէտք է ըսել, պէտք է ամէնուն սովրեցնել թէ ալքոլը (օղին, մրգօղին, գարեջուրը, գինին, ևն.) Տիւգլօյին ըսածին պէս սնունդ չէ, այլ թոյն մ'է, ինչ որ հաստատած են Վասըրման, Էրլիխ, Լայտընի պէս գերման բրոֆէսէօրներ, Ռուի, Շարլ Ռիչէի, Ժոլիէի պէս ֆրանսացի կարող բժիշկներ, ինչպէս նաև Տըրի և Լըրուա:

Ալքոլին կատարեալ թոյն մ'ըլլալուն համոզուելու ենք: Վտանգը տեսնելով անկէ զգուչանալու ենք: Ամէնէն առաջ տղաքը պէտք է զգուչացնել սոյն աղէտին անհարկու վտանգներէն և պատուհասներէն. դաստիարակն և ուսուցիչն՝ այս մասին մեծ [illegible] ունին: Օղիին և ոգելից ըմպելիներուն վտանգները տղոց սովրեցնելու, զանոնք օղիին գործածութենէն ետ կեցնելու համար չաբաթական բանախօսութիւններ, խօսակցութիւններ ըլլալու են վարժարանին կարող դասախօսներէն միոյն կողմէ, ըլլայ այն բժիշկ կամ ոչ՝ խնդիր չէ այդ, բաւ է որ խօսելու բնական դիւրութիւն մ'ունենայ, օժտուած ըլլալով բազմակողմանի հմտութեամբ մը:

Մէկ կողմէ վարժարաններու մէջ բանախօսութիւններով, միւս կողմէ եկեղեցիներուն մէջ քարոզներով պէտք է չարունակ հարուածել գինովութիւնը, չարունակ պախարակել գինեմոլները (ականջը խօսի յարգելի Հօրդն): Եւ միթէ այս նկատումներով չէ՞ որ ընկերութիւններ կազմուած են Ամերիկայի և Եւրոպիոյ մէջ, ուր կ'վխտան գինովք և գինեվաճառք (մէկ գինետուն 70 մարդու համար): Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ 10,000,000 անդամներով 30,000 ընկերութիւններ կ'գտնուին: Ֆրանսայի մէջ 7,000,000 անդամներով 15,000 ընկերութիւն, Պելճիքայի մէջ 6,000,000 անդամներով 7,000 ընկերութիւն, Աւստրիոյ մէջ 700,000 անդամներով 8,650 ընկերութիւն: Ասոնց ամէնուն ալ նպատակը գինովութիւնն հարուածել է, գինովութիւնը փճացնել է, որուն կամաց կամաց հասնելու յոյս ալ կայ, ինչպէս կ'պատմեն եւրոպական քրոնիկագիրներ: Կ. Տ. Ա.

ԴԱՂՏՆԻՔՆԵՐ ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԹԱՅՄԶ»Ի.)

Բ.

Դիէլինկի գրաւումն ի սկզբան չատ խորհրդաւոր էր: Բեդերսպուրկէն հասած լուրեր կ'ըսէին թէ Դիէլինկի առջև կարևոր ճակատամարտ մը մղուած է, մինչդեռ ճաբոնական պաշտօնական հեռագիրները կ'հաղորդէին թէ Փետր. 16ին կէսօրը քանի մը վայրկեան անցած Ճաբոնցիք գրաւեցին քաղաքը: Ճաբոնի ռազմավարը չփոթութեան մէջ ինկած էր, որովհետև կարելի չէր երևակայել թէ ռուսական լուրը բոլորովին անհիմն էր, և թէ Ռուսք առանց դիմադրութեան կրնան լքած ըլլալ կեդրոնական Մանչուրիոյ վերջին ռուսական խարիսխը: Հիմա միայն յայտնի եղած է որ պայքար մը տեղի ունեցած էր. արդարև եղածը Բեդերսպուրկի հեռագրին մէջ յիչատակուածին չափ կարևոր չէր, և եթէ Ճաբոնցիք զայն չնկատէին իբր մէկ միջադէպը Մուգտէնի ճակատամարտին, անտարակոյս մասնաւոր յիչատակութիւն մը կ'ընէին: Դիէլինկէն հինգ մղոն դէպ հարաւ, Մուգտէն տանող պողոտան գրեթէ ուղղանկիւն գծով մը կ'խաչաձևէ Ֆան գետակը, որ Լիաօ գետը կ'թափի: Ֆանի և Դիէլինկի միջև հողը բարձրացած է այնքան որ Լիաօի հիւսիսային ափանց վրայ կ'իշխէ: Այս լեռներուն վրայ Ռուսք գետեղած էին երկու զօրաբաժին, 38 թնդանօթներով: Ռուսական ամրութեանց յառաջապահ գիծն հոս էր, մինչ ներքին գիծերը կ'գտնուէին բլրակներու վրայ, քաղաքին հարաւ արևելեան կողմը: Նախապէս Ճաբոնցիք մտադիր էին մէկ կիսաբաժինով միայն յարձակում գործել, բայց երբ հետախուզութիւն մը կատարելով ծանօթացան թշնամիին ոյժին, ուրիչ կիսաբաժին մ'ալ աւելցուցին:

Մարտ 14 կէսօրին պայքարն սկսաւ: Պաչարողական չարժում չկար: Միաժամանակ յարձակում եղաւ թշնամիին աջ և ձախ կողերուն, ինչպէս նաև կեդրոնին դէմ. անտարակոյս տարբեր պարագաներու տակ՝ այսքան առաւելութիւններ ունենալով՝ Ռուսք յամառ դիմադրութիւն մը պիտի կարենային ընել: Բայց ռուս բանակը յուսահատած և մասամբ անբարոյացած է: Իրիկուան դէմ Ռուսք սկսան նահանջել, 1000է աւելի կորուստ տալով. Ճաբոնցիներէն մեռան 700 հոգի: Ամրութեանց ներքին գծին վրայ դիմադրութիւն չեղաւ: Այնտեղի պաչտպաններն ալ առանց սպասելու Ճաբոնցիներուն մօտենալուն, քաղաք քաչուեցան, ուր սկսան օգնել իրենց ընկերակիցներուն՝ քանդումի և փճացումի գործը փութացնելու համար:

Մուգտէնի մեծ ճակատամարտին մէջ ամէնէն աւելի ուչագրաւ կէտն է Ճաբոնցիներուն ցոյց տուած յամառութիւնն ու տոկունութիւնը: Այս մասին Զօր. Քավամուրայի զինուորները գերազանցեցին: Յունուարի կէսուն ասոնք Ճաբոնէն մեկնեցան և Եալուի հիւսիսային ափանց վրայ ամայի տեղ մը ցամաք հանուեցան յունուարի վերջերը: Անկէ գացին Հանչանկի հրկէյը, ուր պայքարը պիտի մղուէր. հոն երթալու համար պէտք էր 125 մղոն տեղ անցնիլ, ամբողջովին լեռնոտ ճամբաներէ, ձիւնի և սառի մէջէն և զերոյէն 20 աստիճան վար կլիմայի մը տակ: Այսքան մեծ բանակի մը համար կարելի չէր ապաստանարան գտնել: Ցածորդակար 25 գիչեր ճաբոնցի զինուորներն հարկադրուած էին բացօթեայ գիչերել: 1904ի ձմրան միջոցներն Եւրոպայի մէջ սապէս խօսք եղաւ թէ այլևս Մանչուրիոյ կլիման ի նպաստ Ռուսաց պիտի ըլլայ, որովհետև կ'ենթադրուէր թէ Ռուսք Ճաբոնցիներէն աւելի տոկուն են: Բայց իրողութիւնները վեր ի վայր չրջեցին կարծիքները, ինչպէս Ճաբոնի մասին գոյացուած չատ մը եւրոպական կարծիքներ: Ճաբոնցի զօրքերը Մանչուրիա տանող և Ռուս գերիները Ճաբոն տանող փոխադրութեանց պաշտօնեայք կ'պատմեն զիս թէ Ռուսաց և Ճաբոնցիներուն հակապատկերը չատ ուչագրաւ է. մինչ Ճաբոնցին կ'ախորժի բաց օդէն և ցուրտը կ'արհամարհէ, Ռուսը տեղ մը մնալ պատսպարուիլը կը նայի: Միքատոն Զօր. Քավամուրայի բանակին ուղղեալ իր մէկ գնահատման պատգամագրին մէջ ակնարկութիւն կ'ընէ «այն սառնային և անհարկու օդին» որուն ենթարկուած էին Ճաբոնցիք, և այս կերպով իրաւամբ ի վեր հանեց թէ ձմեռնամէջի այդ պայքարի պահուն ամէնէն աւելի գնահատման արժանի էր՝ բուն իսկ ճակատամարտէն առաջ ցոյց տրուած յամառ տոկունութիւնը:

Դիտելի է որ Զօր. Քավամուրայի հրամանին տակ գործող բանակը պաչտօնապէս «Եալուի Բանակը» անուանուեցաւ, Մանչուրիական բանակէն զանազանուելու համար: Ռազմագիտական պահանջներու պարագային, երկու բանակները կարող էին իրար միանալ, ինչպէս եղաւ Մուգտէնի ճակատամարտի պահուն երբ Քավամուրայի զինուորները Ֆուչունի ռուսական ամրութեանց դէմ գացին: Բայց ակներև է որ Քավամուրայի բո՛ւն պաչտօնն ուրիչ բան է—իր նպատակակէտն է անտարակոյս՝ Վլատիվօսդօքը: ԺԱ. Զօրաբաժինն Բորդ Արթուրէն Եալու տեղափոխուելէն կ'հետևի թէ Եալուի ճաբոնական բանակին մէջ մեծ թուով փորձառու մարդիկ կան, ամրութեանց վրայ յարձակում գործելու չատ կարող:

Բորդ Արթուրի անձնատուութեան մասին Եւրոպայի մէջ բացուած վիճաբանութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն պատճառեր է Ճաբոնցիներուն, որք կ'ըսեն թէ քանի որ Շդէօսէլ իր անձնական դատողութեան հետևեցաւ անձնատուութեան վայրկեանը որոչելու համար, ուրեմն թող զարմանալի չթուի իրեն երբ ուրիչներ տարակարծիք կ'ըլլան ընթրութեան մասին: Ամէնէն աւելի վիճաբանութեան նիւթ եղած է պահակազօրաց ոյժին նկատմամբ Շդէօսէլի յայտնած կարծիքը. Շդէօսէլ Եւրոպա դառնալով ինկաւ իր բարեկամներուն գիրկը, որոնցմէ ոմանք կ'յայտարարեն թէ անձնատուութեան պահուն զօրավարը միայն 4000 կէս մը գործի գալիք զօրք ունէր: Ուրիչներ կ'ըսեն թէ 8000 զօրք ունենալը խոստովանեցաւ, բայց ամենքն ալ համաձայն են թէ Բորդ Արթուրի հիւանդանոցին մէջ 15,000 հոգի կար: Բայց Ճաբոնի պաշտօնական տեղեկագիրները ցոյց կուտան թէ այս պահուս Ճաբոն գտնուող Բորդ Արթուրի գերիները 34,461 հոգի են (500ը սպայ). դարձեալ, թէ 1,286 սպայ և զինուոր Ճաբոնի դէմ չկռուելու պատուոյ խօսք տուած ըլլալով արձակուեցան. իսկ հիւանդանոցին և քաղաքին մէջ անձնատուութեան պահուն կ'գտնուէին 5,085 պատերազմիկներ և 1,508 ոչ—պատերազմիկներ: Ահաւասիկ աններքելի հաշիւ մը, որմէ կ'երևայ թէ 40,832 պատերազմիկներ կային ի Բորդ Արթուր, անձնատուութենէն առաջ, մինչ Շդէօսէլ 26,000 հոգի ունէր, կ'ըսէր: Արդեօք ինքն ալ չէր գիտեր թէ իր հրամանին տակ քանի՛ հոգի կայ: Անձնատուութեան մասին Զօր. Նօկի չատ պարզ բացատրութիւն մը տուած է. Շդէօսէլի համբերութիւնն հատաւ, կ'ըսէ. այս կարծիքը յայտնած է Նօկի իր այն նամակին մէջ զոր ուղղեց Ճաբոնի պատերազմական նախարարին՝ Բորդ Արթուրի անկումէն քիչ յետոյ. կ'արժէ թարգմանել և կարդալ այդ պաշտօնաթուղթը.—

Զօր. Նօկի [illegible] առ Զօր. Դէրաուչի.— «Այս պահուս մեծ ցաւ և պզտիկութիւն կ'զգամ որ այնքան մեծ թուով մարդիկ զոհ տուի, այնքան ռազմամթերք սպառեցի և այնքան երկար ժամանակ վատնեցի կիսկատար գործի մը համար: Վերջապէս Զօր. Շդէօսէլի համբերութիւնն սպառած կ'երևայ. բերդաքաղաքն յանձնեց, այնպէս որ ռազմադաչտին այս մասին մէջ կարգադրութեան մը յանգեցանք: Վեհապետէս և հայրենակիցներէս ներողութիւն խնդրելու [illegible] երես չունիմ, մղած այս հակագիտական, հակառազմական և գազանային պայքարիս համար...: Հիմա մեր պատրաստութիւնները լրացած են, և կ'պատրաստուինք մեր յաղթութեան պտուղը վայելել: Բան մը միայն ունիմ ըսելիք: Թերևս ձեզ զարմանալի թուի, բայց ես վստահութեամբ կ'ըսեմ թէ անխուսափելի չարիք կ'պատճառենք ռազմադաշտի բանակի մը կարգապահութեան և միաբանութեան, երբ խաղաղութեան ատեն այդ բանակը զուարճութեան մէջ կ'պահենք: Չափազանցութիւն մի՛ նկատէք երբ ըսեմ ձեզ թէ զինուորական ոգին պահպանելու համար պարզութիւնն այնքան էական է որքան անտեսագիտութիւնն և գործնականութիւնը՝ բարոյական դաստիարակութեան մէջ: Խօսքս լոկ այս պատերազմին վրայ չէ, որքան ալ երկարատև ըլլայ ան: Իմ համոզումս սա է որ երբ մեր սպաներն այլ ևս թնդանօթին գոռումը չլսեն, պէտք չէ որ իյնան ոչ—զինուորա-

---

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (5)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ"

ԳՐԵՑ.— ՊԻԷՌ ԼՕԹԻ

Գ.—ԴԷՊ Ի ՊԷՔԻՆ

Եւ, վերջապէս, Լազարիսթ հայրերէն Չինացի մը առնել իբր ծառայ, և թէյ եփելու համար,— Թում անունով, տասնըչորս տարեկան երիտասարդ տղայ մը՝ որ կատուի դէմք մը ունի և մինչև գետինները քսուող մազի հիւսք մը պոչաձևա:

Ճաչս կ'ընեմ զօրավար Ֆրէյին հետ,— որ, ինչպէս ամէն մարդ գիտէ, ֆրանսական պզտիկ զօրախումբի մը գլուխը անցած, առաջին անգամ մտաւ Բէքինի սիրտը, «Երկնային միջնաքաղաք»ին մէջ:

Եւ ան, կ'բարեհաճի ինծի պատմել մանրամասնօրէն մեծասքանչ այդ օրուան պատահարները, «Մարմարէ կամուրջին» գրաւումը, յետոյ իր ժամանումը այդ «Երկնային միջնաքաղաք»ին մէջ, խորհրդաւոր այդ արքայանիստին մէջ, զոր չատ չանցած պիտի տեսնայի ես ալ և ուր, իրմէն առաջ ոչ մէկ Եւրոպացի կրցած էր մտնել երբեք:

Իմ անձնական այս պզտիկ արշաւանքիս նկատմամբ, որ իրենին քով այնչափ ճըղճիմ ու այնչափ խեղճուկ կ'երևայ, զօրավարը կ'բարեհաճի սիրտ հատցնել, և խորհիլ թէ ես ու ծառաս, ի՞նչ պիտի խմենք ճամբան, զարշահոտ դիակներու ժահրովը ապականած այս օրերուն մէջ, ուր ջուրը մչտնջենի վտանգ մըն է, ուր Չինացիներուն կողմէ բոլոր հորերուն մէջ նետուած մարդկային բեկորներ կան նեխած,— և անգնահատելի նուէր մը կ'ընէ ինծի, անտուկ մը Էվեանի պատուական ջուր տալով:

Կէսօրէ Հոկտեմբեր 14.

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒՆ ԵՐԿՈՒ ԴԻՑՈՒՀԻՆԵՐԸ.— Ձմեռուան խնձորի մը պէս խորչոմած դէմքով պառաւ չինուհին, վախկոտ կերպով մը կ'բանայ այն դուռը՝ զոր ուժով մը զարկինք: Կիսաստուերին մէջն ենք, վատառողջ գարչահոտութիւններով առլի նեղ ճեմելիքի մը խորը. աղէն սևցած պատերու ընդմէջ, անանկ տեղ մը՝ ուր բանտի մը էն ներքին մասին մէջ թաղուած ըլլալ կ'կարծես:

Առեղծուածային դէմքով, պառաւ Չինուհին մեր ամենուս ալ երեսը զատ զատ կ'զննէ, անթափանցելի ու մեռած նայուածքով մը, յետոյ, մեր մէջէն ճանչնալով, միջազգային ոստիկանութեան պետը, անխօսուկ ետ կ'քաչուի ու ճամբայ կուտայ մեզի որ առաջ անցնինք:

Տրտում ու մահաբոյր պզտիկ բակի մը մէջէն կ'հետևինք իրեն: Աչնանավերջի խեղճ ծաղիկներ կ'բուսնին հոն, հինաւուրց պատերուն մէջ, և անխորժ ժահահոտութիւններ օդը կ'ապականեն:

Սպաներու խմբակ մըն ենք մենք, երեք Ֆրանսացի, երկու Անգլիացի, մէկ Ռուս, որ հոն կ'մնանք, աւելորդ է ըսել, իբր գրաւուած երկիր և իբր մեր առժամեայ սեպհականութիւնը:

Ինչ տարօրինակ արարած մըն է մեր առաջնորդուհին, որ դեգևելով կ'քալէ իր երոգային պզտիկ տոտիկներուն ծայրերուն վրայ: Իր գորչագոյն մազերը, որոնց մէջ երկայն գնդասեղներ կան խոթուած, այն աստիճան քաչուած ու սկրթուած են դէպի ետև, վարսակալին կողմը որ, աչքերը ատոր հետևանքով ծայրայեղօրէն ծռած են ու վեր դարձած: Իր մուխագոյն չրջազգեստը անսովոր ոչինչ ունի. բայց մեղրամոմի գոյնով իր դէմքին վրայ գերազանց աստիճանով մը կ'կրէ, մաչած ու հինաւուրց սերունդներու յատուկ այն չեմ գիտեր ինչը, զոր ընդհանրապէս «գերազնիւ նրբութիւն» կ'կոչեն: Ամսականաւոր աղախին մըն է ան կ'երևայ. և սակայն իր կերպարանքը, իր ձևերը, իր քալուածքը իր ընթացքը կ'չփոթեցնեն մեզ. կարծես խորհրդաւոր գաղտնիք մը կայ ծածկուած անոր տակ. կ'խորհիս որ ազնուական ընտանիքի մը գերանուրը ու երեց անդամուհին է ան, որ գաղտնի ու ամօթալի գործառնութիւններու միջամուխ է եղեր: Մանաւանդ որ, բոլոր ասոնք տեղուանքը, չգիտցողին համար կասկածելի ու վտանգաւոր երևոյթ մը ունի և զայն դէչ միտքերու կ'տանի...

Բակէն վերջը, փոքր գաւիթ մը կուգայ և վերջապէս սևաներկ դուռ մը՝ որուն վրայ, երկու խոչոր կարմիր գիրերով չինական արձանագրութիւն մը կայ: Հոն է մեր ուզածը,— և պառաւը, առանց նախապէս դրանը վրայ մատնահարելու, նիգը կ'բռնէ բանալու համար:

Մեզ տեսնող մը երևոյթներէն խաբուելով պիտի կրնար գէշ միտքի երթալ, բայց ճչմարտութիւնը պարզ կ'ընէ մեր վրայ ըսել որ, հոդ եկած ենք մենք այցելելու երկու դիցուհիներու, երկու déesseներու,— կամ goddesseներու, ինչպէս քիչ մը հեգնելով կ'ըսեն մեր երկու ընկերակից անգլիացիները,— բանտարկեալ դիցուհիներ որոնք հոդ, այդ տապանքին խորը արգելափակուած են: Որովհետև մենք հիմա հոս, Բէչիլիի փոխարքաներու ապարանքին ետևի, ցած մասերուն, թաքուն խորչերուն մէջն ենք, և հոդ հասնելու համար պէտք ունեցած ենք անցնելու, կիկլոպեան պատերով քաղաքի մը անհուն ամայութեանը մէջէն, որ հիմա ուրիչ բան չէ, բայց եթէ փլատակներու ու դիակներու կուտակում մը:

Այսօր կիրակի, զօրանոցներուն ու բանակեղերուն օրն է, և խիստ հազուադէպ, գրեթէ բոլորովին անզուգական բան մըն է, ոգևորութիւնը այդ աւերակներուն՝ ուր դիպուածով զուարթ զինուորներու բազմութիւն մըն էր լեցուած: Ամէն կերպ բեկորներով լեցուն երկայն փողոցներուն մէջ, առանց տանիքի տուներուն փլփլկած պատերուն միջև, ուրախ զուարթ կ'պտըտէին զուավներ, Աֆրիկեան որսորդ զինուորներ՝ սրածայր սաղաւարտաւոր Գերմաններու հետ թև թևի. կային նաև ճաբոնական մաքրափայլ ու ինքնաչարժ պզտիկ զօրքեր, տափակ գտակով Ռուսեր, փետրազարդ պէրսալյէրի-ներ, Աւստրիացիներ, լայն թաղեայ գըլխարկներով Ամերիկացիներ, և Հնդկաստանցի հսկայ հեծելազօրքեր: Եւրոպայի բոլոր դրօչները կ'ծածանէին աւերակներուն վրայ: Թիէն—Չինին՝ զոր դաչնակից ազգերը, հիմակուհիմա բաժնած են մէջերնին: Կարգ մը թաղերու մէջ, Չինացիներ, մանաւանդ կողոպուտի հետամուտներ ու անխուսափելի անձեր, իրենց խելայեղ ու խուճապահ փախուստէն հետոյ վերադառնալով, աչնանային այս կիրակիին գեղեցիկ արևին տակ և հրդեհներու մոխիրին ու փլատակներուն գորչագոյն փոչիին մէջ, բացօթեայ բազարներ հաստատած էին, աւերակներուն մէջէն հաւաքուած աւարներ, ճենապակեայ անօթներ, մետաքսէ չրջազգեստներ ու մուշտակներ ծախելու համար զինուորներուն: Եւ այնչափ չատ կային այդ զինուորներէն, ճամբուն վրայ այնչափ ու այնչափ համազգեստներ կային, այնչափ ու այնչափ պահակներ կային զինուորական պատիւ ընծայող, որ անլսուր այս Բաբելոնին մէջէն անցած ատեն, ընդունուած զինուորական անվերջանալի բարևներու պատասխանելով մարդուս թևը կ'փրթէր:

Կործանած քաղաքին ծայրը, բարձրաբերձ պարիսպներու մօտը, փոխարքաներու այս ապարանքին առջևը, ուր կ'երթայինք մենք, դիցուհիները տեսնելու, անուրի պարիսպին դատապարտուած Չինացիներ չարուած էին պատին երկայնքը, իրենց յանցանքները ու ոճիրները մատնանչող արձանագրութիւններ կրելով վրանին: Եւ երկու ջոկատներ զինուորներու, մէկը՝ Ամերիկեան, միւսը Ճաբոնական, սուիները հրացաններուն ծայրը անցուցած կ'հսկեն դուռներուն մօտ, սոսկալի ծամածռութիւններով քարէ հինաւուրց հրէչներու քով, որոնք չինական սովորութեան համեմատ, կռկռզած կ'հսկեն սեմին երկու կողմերուն վրայ:

Զաւեշտանց ճոխ ու պերճ ոչինչ կայ, փոչեկից ու զառամած այդ ապարանքին մէջ՝ ուրկէ կ'անցնինք կ'դառնանք մասամբ ու անուչադիր. ոչ ալ մեծվայելուչ բաներ կան հոն, բայց ատոր փոխարէն, ճչմարիտ Չինն է ան, ամենահին Չինը, խոժոռ, ծամածուռ ու թշնամական. մարմարէ, կոտրտած Ֆայանսէ, որդնոտած փայտէ առատ հրէչներ կան հոն, որոնք իրենց փտութենէն ու հինութենէն կ'փրթին, կ'թափթփին ու կ'տապալին բակերուն մէջ, կամ կ'սպառնան տանիքներուն եզրը. ամէն կողմ, ժամանակին ջնջումին ու մոխիրին տակ ուրուագրուած անհելի ձևեր ու կերպարանքներ. եղջիւրներ, մագիլներ, երկճղի լեզուներ ու խոչոր չեղ աչքեր: Եւ բարձր պատերով թախծալիօրէն չրջափակուած բակերուն մէջ, եղանակավերջի քանի մը վարդեր կ'ծլին ու կ'ծաղկին տակաւին, հարիւրամեայ ծառերու տակ:

Իսկ հիմա, գէչ լուսաւորուած նրբանցքներու մէջէն, բազմաթիւ չրջաններ ընելէ վերջը, վերջապէս հասած ենք դիցուհիներուն դուռին առջև, այն դուռին՝ որ երկու խոչոր կարմիր գիրերով նչանակուած է: Այն ատեն, պառաւ Չինուհին, միչտ խորհրդաւոր ու անխօսուկ, ճակատը վեր բռնած, բայց անկենդան նայուածքը յամառօրէն վար խոնարհած, մեր առջևը կ'հրէ ու կ'բանայ երկու սև դուռները հպատակութեան չարժուձևով մը որ, «Ահաւասիկ հոս են, նայեցէ՛ք ուրեմն» կ'նչանակէ:

Ողջալի խառնաչփոթութեան մը ու տակնուվրայութեան մը մէջտեղը, կէս մութ սենեակի մը մէջ, ուր չի թափանցեր իրիկնադէմի արեգակը և ուր արդէն իսկ սկսած է վերջալոյսը, իրարու նմանող երկու քոյրեր, նստած են գլխահակ, կամ աւելի՝ մէջքերնին կքած, գերագոյն պարտութեան մատնուած ձևերով, մէկը՝ աթոռի մը վրայ, միւսը՝ եփեննոսէ անկողինի մը եզրը՝ ուր պարտաւորուած են միասին պառկիլ: Սև համեստ չրջազգեստներ կ'կրեն անոնք, բայց հոս ու հոն, գետինը, անպէտ առարկաներու պէս նետուած կան երփներանգ ու փայլուն մետաքսներ, և խոչոր ծաղիկներով ու ոսկեայ բանդագուչանքներով ասեղնագործուած պատմուճաններ,— պատերազմիկ կնկան ու չաստուածուհիի պաճուճանքներ,—որոնցմով կ'պճնազարդուէին, ճակատամարտի օրերում, չչոց գնդակներու մէջէն, զօրաբանակներուն գլուխը անցնելու համար:

Թարգմ. Զ.-Ա. (Շար.)

կան պէրճութեանց մէջ։ Սրտանց շնորհակալ եմ զաւակացս մահուան առթիւ ձեր յայտնած ցաւակցութեանց համար, և կ'խնդրեմ որ ներողամիտ գտնուիք զինուորական երկարատեւ անճարտար ուղղութեանս։»

Այս տեսակ նամակ մը որ հրատարակութեան սահմանուած չէր գրուած միջոցին, գրողին նկարագրին վրայ մեծ լոյս մը կ'սփռէ. բայց ընաւ չէր յուսացուեր որ Զօր. Նօկի իր սպաներէն աւելի պարզ կեանք մը պահանջելու խնդրին վրայ խօսէր։ Արդէն խաղաղութեան ժամանակ ճաբոնական բանակին մէջ քիչ տարբերութիւն կայ սպաներուն և զինուորներուն միջև, իսկ պատերազմի ժամանակ այդ տարբերութիւնը գրեթէ աննշմարելի կ'ըլլայ։ Ճաբոնի մէջ սպաները ճոխ սեղաններ, սուղ գինիներ կամ չքեղ կեանք մը չունին արդէն։ Ճաբոնցի սպան խաղաղութեան ժամանակ իր համազգեստը չի լքեր, և իր անձնական խօսակցութեանց միջոցին զինուորական խնդիրներով կ'զբաղի։ Իր համազգեստն իր պարծանքն է և իր ասպարէզը՝ իր կեանքին միակ նպատակը։ (The Times.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՃԱԲՈՆԻ ՄԵԾ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՔ ԱՀԵՂ ՆԱՒԱՄԱՐՏԻՆ

«ՊԱԼԹԻԿԻ ՏՈՐՄԻՂՆ ՈՉ ԵՒՍ Է»

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Երէկուընէ ի վեր եկած նոր հեռագիրներ ծանուցին թէ Թոկօ ծովակալին Պալթիկի նաւատորմին վրայ տարած յաղթութիւնն ա՛լ աւելի կատարեալ և ջախջախիչ եղած է։ Ինք Ռօժտեստվենսքի կորած կամ գերի ինկած է իր զրահաւորին հետ, և իր երկու պաշտօնակից ծովակալներ ալ գերի ինկած են, կ'ըսուի։

Ինչպէս որ անցեալները մեր հրատարակած մանրամասն ցուցակէն ալ երեւցաւ, Ռօժտեստվենսքիի ութ զրահաւորին դէմ Թոկօ չորս կամ հինգ զրահաւոր միայն ունէր։ Բայց զրահապատ կամ կիսազրահ յածանաւերու կողմէ Ճաբոնցիք անհամեմատ աւելի զօրաւոր էին, և մինչդեռ Ռուսք 13 թօրփիլահալած միայն ունէին, Թոկօյի հրամանին տակ կային աւելի քան 20 թօրփիլահալած և 20 մեծ ու 60 փոքր թօրփիլանաւ։ Պալթիկի տորմիղին ճամբայ ելնելէն մինչև Ճաբոնի ջուրերն հասնիլը տեւող ութ ամիսներու միջոցին, Ճաբոնի նաւարաններն ո՛չ միայն ամէն նորոգութիւնները կատարած, այլ և քանի մը նոր թօրփիլահալած և թօրփիլանաւ աւելցուցած են Միքատոյի նաւատորմին վրայ։ Ռուսները վստահ էին այս փոքր նաւերն իրենց արագահարուած թնդանօթներով ոչնչացնելու, և այն ատեն իրենց խոշոր նաւերուն շնորհիւ կ'յուսային ճաբոնցի ծովապետին ձեռքէն կորզել ծովի տիրապետութիւնը։ Թոկօ այս յոյսն ի դերեւ հաներ է հետեւեալ յատակագծով, որ հիմա երեւան կ'ելնէ։

Թոկօ խորհեր է թէ Ռօժտեստվենսքի երեք ճամբայ միայն ունի Վլատիվոստոք ժամանելու, Ցուշիմայի (կամ Քորէայի) նեղուցը, Ցուկարուի նեղուցը (Մեծ Նիփոն կղզիին և Եէսօ կղզիին միջև) և Սօյայի կամ Լա Բերուզի նեղուցը, աւելի վեր, Ճաբոնի ծայրին և ռուսական հողին միջև։ Արդ, Թոկօ այս վերի երկու նեղուցներն ականներով գոցեր է, արգիլելով ճամբորդութիւնը, և նաւերու երթեւեկին համար բաց թողլով միայն Ցուշիմայի նեղուցը, ինք իր բոլոր ոյժովը հոն կեդրոնացեր է։ Ինչ հարկ Ովկիանոսներուն անհունութեան մէջ փնտռել Պալթիկի նաւատորմը։ «Աղուէսին վերջին հանգրուանը՝ մուշտակագործին խանութն է»։ — Ինչպէս կ'երեւի, յատակագիծն յոյժ պարզ էր, բայց ամէնէն մեծ յատակագծերն ընդհանրապէս ամէնէն պարզ եղած են։ Ռուս ծովակալն ամիսներէ ի վեր ճաբոնցի ծովակալին ծովերու վրայ չերեւնալէն հետեւցուցեր էր թէ կռուէ կ'փախչի, և զանիկա գտնելու և զարնելու յուսով մտաւ Ցուշիմայի նեղուցը։ Կարելի է նաև ենթադրել թէ ռուս ծովակալն ուրիշ ճամբայ չունէր, զի միւս ճամբան ածուխի մեծագոյն սպառում պիտի պահանջէր։ Ռօժտեստվենսքի խորհած ըլլալու է թէ Ճաբոնի ջուրերուն մէջ Ճաբոնի նաւատորմին հետ չափուիլ անհրաժեշտ էր, ուստի գոնէ կարճ ճամբու մը վրայ չափուիլ որոշեր է։ Ինչ որ ըլլար իր որոշման շարժառիթը, ինք չխտակ գնաց ինկաւ թշնամին իրեն համար լարած թակարդին մէջ։ Ճաբոնցիք կազմ և պատրաստ կ'սպասէին, և Թոկօ այնքան լաւ ծրագրած էր ամէնայն ինչ որ մինչև իսկ կարգադրած էր որ թօրփիլանաւերն արշալոյսէն առաջ յարձակին և արեւուն ելնելէն առջն իր մեծ նաւերը կռուած ատեն արեւն իրենց աչքին մէջ չունենան, այլ իրենց ետին, որպէս զի իր թնդանօթաձիգներն աւելի աղէկ նշան առնեն ամէն կերպով։ Ճաբոնի մարտանաւերուն մեծագոյն արագընթացութիւնն իրենց թոյլ կուտար կռուի ատեն իրենց դիրքն իրենք ընտրելու, և ռուս թնդանօթաձիգներուն շատ անյարմար դիրքի մէջ ինկած և շփոթած ըլլալն անկէ ալ կ'հասկցուի որ ընաւ վնաս չեն կրցեր տալ Ճաբոնի մարտանաւերուն։ Իրաւ է որ մասնաւոր հեռագրական գործակալութիւնք ճաբոնական յածանաւի մը և 10 թօրփիլանաւու կորած ըլլալը ծանուցին, բայց քանի որ Թոկօ ինք պաշտօնապէս տեղեկագրեց թէ «Ճաբոնի նաւատորմն ո՛ և է վնաս չկրեց», պէտք է որ իր խօսքին հաւատանք, մինչև որ հակառակն ապացուցուի յաջորդ պաշտօնական տեղեկագրով մը։ Ինչպէս եղած է ուրեմն որ ռուս նաւատորմին հարիւրաւոր մեծ և փոքր թնդանօթները ընաւ չեն դպեր ճաբոնական նաւերուն, և վնաս չեն տուեր անոնց, մինչ դժբախտ Վիդգեֆդ Օգոս. 10ի նաւամարտին ատեն բաւական ծանր վնասներ տուած էր Ճաբոնի զրահաւորներուն, սկսեալ նոյն ինքն Միքասայէն։—Ռօժտեստվենսքիի նաւատորմին այս մասին Բորդ Արթուրի նաւատորմին չափ ալ գործ մը տեսնել չկարենալն ուրիշ կերպով չի բացատրուիր, բայց եթէ իր շփոթած ըլլալուն, կռուելու համար գէշ դիրքի մէջ ինկած ըլլալուն և ճաբոնական հարուածներուն առաւելապէս թօրփիլով տրուած ըլլալուն երբեմն ռազմական պատճառներով, որոց ամէնքն ալ կ'ապացուցանեն ճաբոնցի ծովակալին և իր սպաներուն Ռուսներէն աւելի վարպետ ծովային մարդիկ եղած ըլլալը։

Ճակատամարտն սկսեր է ուրբաթ գիշեր, մշուշի օգնութեամբ, և հետեւեալ առտուն օդը բացուած ըլլալով կ'ատուգուի Թօքիօյի լուրը թէ Շաբթ. ցորեկ օդը պայծառ էր։ Բայց Թոկօյի թօրփիլանաւերն առջեւ գործ տեսեր են մութին և մշուշին՝ իրենց երկու մեծ օժանդակներուն՝ շնորհիւ։ Կ'յիշուի Թայմզի նաւային քննադատին ազդարարութիւնն որ Զատկական աւուրց լրումն լուսնին յաջորդող լման լուսինը ռուս ծովակալին համար պատեհագոյն միջոց կ'նկատէր Ճաբոնի ջուրերէն անցնելու, որովհետեւ գիշերները լուսաւոր ըլլալով, այնքան վախ պիտի չունենար Ճաբոնի թօրփիլանաւերէն։ Բայց Թայմզ պարապ տեղ խելք սորվեցուց Ռօժտեստվենսքիին, որ այնքան կ'կասկածէր անգլիական ամէն բանէ որ, ինչպէս Հըլլի ձկնորսանաւերը թշնամի թօրփիլանաւ կարծեց, և սքանչելի նշանառութեամբ զարկաւ, Թայմզի տուած խորհրդին տակ ալ սատանայական ծուղակ մը նշմարելով, չհետեւեցաւ, ընդհակառակն ըրաւ, և Ճաբոնի ջուրերէն անցնիլ փորձեց երբ լուսին չկար։ Թօքիօյի ուզածն ալ այս էր, ինչպէս երեւցաւ հետեւանքէն։

Լուսնալէն առաջ, այս Շաբթ. օրը կռիւը շարունակեր են մեծ նաւերը, որ ատեն Ռուսաց զրահաւորներէն եւ յածանաւերէն ամէնէն կարեւորները մէյմէկ կերպով զարնուած էին, և հեռագրաց ոմանց մէջ «ցամաք խրեցան» խօսքն ուրիշ իմաստ չունի բայց թէ զարնուած ռուս զրահաւորներն ու յածանաւերը մօտակայ քորէական կամ ճաբոնական եզերքները գացին ինկան, պատրաստ որս ըլլալով զանոնք ուժ առնել ի վեր փնտռող Թոկօյին։ Բայց ուրիշ նաւեր այնքան ծանր հարուած կրած չէին, և սկսան փախչիլ։ Ճաբոնցի ծովակալք հալածեցին զանոնք, և այսպէս կռիւը շարունակուեցաւ այս կիրակի օրն ալ։ Ընկղմած նաւերը, ընդհանրապէս, շատ խորունկ տեղ ընկղմած ըլլալու են, զի Ցուշիմա կղզին և Ճաբոնի եզերաց միջև ծովը խորունկ է։ Բայց եզերքն ինկած մարտանաւերէն, սպիտակ դրօշ պարզելով յօժարակամ անձնատուր եղած մարտանաւերէն, և փախած պահուն բռնուած մեծ և փոքր նաւերէն օգտուիլ պիտի կրնան Ճաբոնցիք, և գումարելով Բորդ Արթուրի մարտանաւերն ու Ռօժտեստվենսքիի մարտանաւերը, Ճաբոն կազմ և պատրաստ նոր նաւատորմ մը պիտի ունենայ ի մօտոյ։

Ռօժտեստվենսքիի տորմիղին երեք—չորրորդը փճացած կամ գերի ինկած ըլլալը նոյն իսկ ռուսական աղբիւրէ ստուգուած է այսօր։ Պատմութեան մը նայելով, չորս յածանաւ, ուրիշ պատմութեան մը համեմատ երկու նաւ միայն ազատեր և Վլատիվոստոք հասեր են։ Ասոնց նաւապետներն անշուշտ իրողութիւնը մանրամասն պիտի տեղեկագրեն Զարին, և իրենց հեռագիրը մասնակի կամ ամբողջովին հրատարակութեան պիտի տրուի, որով նաև ռուսական պաշտօնական աղբիւրէ պիտի իմանանք եղելութեան պատմութիւնը։ Բայց այսպէս թէ այնպէս, Պալթիկի նաւատորմին ողնայարը կոտրած ըլլալն աներկբայելի է այլ եւս։ Եւ միայն Պալթիկի նաւատորմը չէ որ գոյութիւն չունի այլ եւս։ Ռուսիոյ պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով կ'պատահի որ նոյն իսկ ռուս նաւատորմը գոյութիւն ունենալէ կ'դադրի. զի բաց ծովի վրայ գործածուելիք ուրիշ տորմիղ չմնաց։ Անոնք որ այս պահուս Վլատիվոստոքի նաւահանգստին մէջ փակուած են, հոն պիտի մնան, ճակատագրուած է, անոնցմէ ետք չկայ այլ եւս։ Շատ աւելի զօրաւոր զրահաւոր տորմիղ մ'էր այն որ փակուեցաւ ի Բորդ Արթուր։ Անիկա ի՛նչ կրցաւ ընել որ Վլատիվոստոքի ներսը փակուածներն ի՛նչ պիտի ընեն այսուհետեւ, մանաւանդ որ այս անգամ Թոկօ իր նաւերուն խնայելու պէտք մը չունի, քանի որ գիտէ թէ ետեւէն գալիք չկայ, և նաւատորմերու կռիւն իսկապէս վերջացաւ ներկայ պատերազմին մէջ։ Պալթիկի 4րդ տորմիղ ըսուածը կ'բաղկանայ մի միայն Սլաւա նորաշէն զրահաւորէն, և քանի մը հատ 15—20 տարուան հնութիւններէ, որք նոր զրահաւորներուն դէմ ոչինչ կ'զօրեն։ Այն տորմիղը ճամբայ պիտի հանուէր եթէ Ռօժտեստվենսքի յաղթէր, կոտրէր թափէր Թոկօյի տորմիղը, այնքան տկարացնելով զայն որ ռուսական կողմին վրայ դոյզն յաւելում մը ծովի վրայ մեծ գերակշռութիւն մը պարգեւէր Ռուսիոյ։ Բայց հիմա որ Ռօժտեստվենսքիի տորմիղն էր որ կոտրեցաւ, թափեցաւ, փճացաւ, և ո՛չ իսկ Բորդ Արթուրի տորմիղին չափ գործ տեսաւ, ուրեմն 4րդ նաւաբաժինն ա՛լ օգուտ չունի, բան մը չի կրնար ընել, և ո՛չ իսկ կրնայ փորձել գաղտագողի Վլատիվոստոք մտնելու։

Կրկնենք ուրեմն թէ 1905 Մայիսի 27րդ օրը, ծովի վրայ, շա՛տ աւելի վճռական եղաւ քան 1904 Փետր.ի 8րդ կամ 1904 Օգոստոսի 10րդ օրը։

Ծովի վրայ կռիւ մ'էր այն որ 10 կամ 20 ժամ տեւեց, 15 կամ 20 նաւեր հարուած կրեցին, ընկղմեցան կամ գերի ինկան, բայց քաղաքական և պատմական հետեւանքը շա՛տ աւելի մեծ, շա՛տ աւելի ծանրակշիռ է քան ուրիշ ո՛ և է դէպք որ պատահած ըլլայ ծովի վրայ Դարերէ ի վեր։

Այս յաղթութեամբ, Ճաբոն վերջնականապէս ձեռք ձգեց իր եզական դիրքն իբրև Մեծ Տէրութիւն Ծ. Ասիոյ մէջ։ Այսուհետեւ, ո՛չ մէկ դէպք, ո՛չ մէկ պատահար այն դիրքէն կրնայ զրկել զինք։

Եւ իրօք, Ռուսիա նաւատորմ չունի այլ եւս։ Թէպէտ ներկայ պատերազմին լմննալէն ետքը շատ աւելի հզօր նաւատորմ մը կրնայ ունենալ, բայց քանի որ ներկայ պատերազմին մէջ այլ եւս նաւատորմ չունի, և պատերազմի միջոցին ուրիշ երկիրներէ մարտանաւ չի կրնար գնել, ստանալ, կարող չէ ուրեմն յաղթել Ճաբոնի, զի նոյն իսկ Ռուսերը կ'խոստովանին թէ ցորչափ ծովը Ճաբոնի ձեռքը մնայ, կարելի չէ յաղթել անոր։ (Ո՛րչափ իրաւունք ունէր Քլատօ նաւապետ, զոր դատապարտեցին՝ ամէն բան կանխաւ անկեղծօրէն ազդարարելուն համար։)

Այս պարզ մտածումէն կ'հետեւի ուրեմն թէ Մայիս 27ի Մեծ Նաւամարտին անխուսափելի արդիւնքն այն պիտի ըլլայ որ նախ ցամաքի վրայ Ռուսիա պիտի չկրնայ յաղթել Ճաբոնի, և այսպէս կամ այնպէս, այս տարի կամ գալ տարի, բայց վերջապէս Ճաբոնի համար նպաստաւոր հաշտութիւն մը պիտի կնքուի։

Մինչեւ իսկ կարելի է ենթադրել թէ Մայիս 27ի Մեծ Նաւամարտին անմիջական արդիւնքը պիտի ըլլայ դիւրացնել և փութացնել հաշտութիւնը։

Արդ, հաշտութեան պայմաններուն վրայ շատ ենթադրութիւններ կարելի է ընել, բայց սա՛ մէկ պայմանն աներկբայելի է թէ Ճաբոն պիտի չընդունի որ Ռուսիա այսուհետեւ նաւատորմ ունենայ Խաղաղական Ովկիանոսին մէջ։ Բորդ Արթուր Ճաբոնի պիտի մնայ, ինչ որ ալ ըլլայ։ Մանչուրիա Չինու ետ պիտի տրուի։ Եւ միայն Վլատիվոստոքի համար չարժեր նաւատորմ մ'ունենալ Խաղաղական Ովկիանոսին մէջ, — ենթադրելով մինչեւ իսկ որ Վլատիվոստոք մնայ Ռուսիոյ ձեռքը։ Եւ քանի որ Ճաբոն ի վիճակի է պահանջելու որ Ռուսիա այսուհետեւ նաւատորմ չունենայ Ծ. Ասիոյ ջուրերուն մէջ, բնական է հետեւցնել թէ Ճաբոն պիտի ըլլայ և մնայ գերակշիռ Տէրութիւնը Ծ. Ասիոյ մէջ։

Եւ իր այս գերազանց յաջողութիւնը Ճաբոն կ'պարտի Մայիս 27ի նաւային յաղթութեան։ Անգլիացիք մեծ իրաւունք ունէին երբ նաւային ոյժը գերակշիռ տարր կ'նկատէին կղզիացեալ Տէրութեան մը համար, և գիտնալով որ Ճաբոնի նաւատորմն աւելի կ'արժէր քան Ռուսիոյ նաւատորմը, առջի օրէն վստահ էին որ Ճաբոն պիտի յաղթէր Ռուսիոյ։ Ֆրանսացիք այս մասին Անգլիացիներուն չափ խորաթափանց չերեւցան։ Անոնք յուսացին որ իրենց զինակիցը կ'յաղթէ Ճաբոնի, որով Ֆրանսա ալ կ'ազատի ապագային մէջ լուրջ մրցակիցէ մը Ծ. Ասիոյ կողմը։ Բայց ֆրանքեւռուս հաշիւը չարաչար սխալ ելաւ։

ՆԱԽԱՃԱՌԻԴ ՄԵԾ ՆԱՒԱՄԱՐՏԻՆ. — Անգլ. Լոյտ շոգենաւային ընկերակցութեան զրկուած հեռագիր մը երեւան հանեց թէ ռուս նաւատորմը կ'գտնուի Շանկայի մօտերը. նոյն հեռագիրը կ'ըսէր թէ Վլատիմիր, Վորոնէժ, Եարոսլավ, Լիւօնիա, Մեթէօր, Քուրլանտ փոխադրանաւերն ամսոյս 25-26ի գիշերը խարիսխ նետած են Վուզունկի առջեւ։ Այս նաւերը, որոցմէ երեքը ռուսական են և միւսներն օտար, կէս օրէ վերջ ժամը 2½ին երեւցած էին ի Պէյ—Պուայ, Վուզունկէ քիչ մը վար։ Իրիկունն իսկ Վուզունկ եկան և կանգ առին հոն՝ առանց սովորական նշանները տալու։ Չինացի կառավարիչն առանց ժամանակ կորսնցնելու գնաց ռուս հիւպատոսարանը, և ըսաւ որ այս փոխադրանաւերը պէտք է ըստ չէզոքութեան օրինաց, քանի՛ մը ժամէն մեկնին։ Բազմաթիւ Ճաբոնցի լրտեսներ անմիջապէս փոքրիկ նաւերով Վուզունկ գացին՝ մօտէն դիտելու համար ռուս նաւերը, որոնց վրայ կ'հսկէին չինական Լէյֆ և Հայ-Եանկ յածանաւերը։ Նոյն պահուն լուր ելաւ նաև ի Շանկայ թէ Պալթիկի ռուս նաւատորմէն 17 նաւ ածուխ առեր են Սէտլ կղզիներուն բացերը (Շանկայէ 110 քիլոմէդր հեռու դէպ հարաւ), ամսոյս 25ի իրիկունը, և ապա ճամբանին շարունակեր են դէպ հիւսիս։ Այս լուրէն սա հետեւեցաւ թէ ծովակալ Ռօժտեստվենսքիի նաւատորմն ալ շատ հեռու ըլլալու չէր. այս ենթադրութիւնը կ'հաստատուէր յաջորդ օրը, Մայիս 26ին, անգլ. Պէնօսըլէ շոգենաւուն մարդոց այն խօսքովը թէ ամսոյս 25ին, կէս օրէ վերջ ժամը 5ին տեսան երկու ռուս յածանաւեր որ կ'երթային դէպ արեւելք։ Շանկայէ Նակազաքի եղած հեռաւորութեան մէկ երրորդին վրայ կատարուեցաւ այս հանդիպումը։ Միւս կողմէ, լուր կ'տրուէր նաև թէ Վուզունկ մնացած փոխադրանաւերը մինչև իրենց խարիսխ նետած վայրկեանը, հետերնին ունէին երեք ծխնելոյզով նաւ մը, հաւանաբար յածանաւ մը, որ ապա ուղղուած էր դէպի հիւսիս։ Այս զանազան նշաններէն կ'երեւի թէ Ծով. Ռօժտեստվենսքիի նաւատորմը Մայիս 25ին անցաւ Շանկայի առջեւէն, և գնաց դէպ հիւսիս արեւելք։ Այս կարեւոր լուրը մեկնել շատ պարզ է. — Ռօժտեստվենսքի Ֆորմոզան անցնելէ և քանի մը օր Խաղաղական Ովկիանոսին մէջէն ճամբորդելէ վերջ, մտաւ Չինական ծով։ Ուրկէ հանգոյց արագութեամբ, ինչպէս ընթացած է ամսոյս 16—20, նորէն 700 մղոն տեղ գացած էր ամսոյս 25ի առտուն, և հասած էր Շանկայի բացերը, Չինական ծովեզրին կրթնելով և ածուխ առնելով Սէտլը կղզիներուն մօտ, Վուզունկ կ'թողուր այն փոխադրանաւերն որոնք իրեն համար այլեւս օգուտ մը չունէին։ Ցետոյ, առանց ժամանակ կորսնցնելու, զի Ռօժտեստվենսքի իրաւամբ կ'անտեսէ իր ժամանակը, քանի որ էական է ժամանակի խնդիրը, կ'շարունակէր իր ճամբան դէպի Ցուշիմայի նեղուցը։ Յայտնի է որ ծովակալ Ռօժտեստվենսքիի առջև երեք ճամբայ կայ. Լա Բերուզի և Ցուկարուի նեղուցները, և Ցուշիմայի ճամբան. շատ հաւանական չէր թուեր որ Ռօժտեստվենսքի այս Գ. ճամբուն հետեւէր, զի կ'ըսուէր թէ ռուս նաւատորմը նեղուցին առջեւ պիտի հանդիպէր ծովակալ Թոկօյի խոշոր մարտանաւերուն, որ վերջերս հաւաքուած էին Մազամբոյի առջև։ Ծովակալ Ռօժտեստվենսքի դէպ ի Ցուշիմա եթէ երթար, հարկ կ'ըլլար որ նաւամարտ մղէր. բայց ռուս ծովակալին շահը կ'պահանջէ այս պահուս նաւամարտ չմղել, այլ ճաբոնական ծով մտնել։ Այլ այս բոլոր ենթադրութիւնք անկարող էին լուսաբանել թէ ինչ է Ռօժտեստվենսքիի նպատակը։ Կարելի չէ նաև բացորոշապէս ըսել թէ ինչ ըսել է ծովակալ Ռօժտեստվենսքիի նպատակը, — բացարձակապէս նաւամարտ մղել, թէ ճաբոնական ծով մտնել ջանալ պարզապէս. Ռօժտեստվենսքի թերեւս կ'ուզէ կռուիլ և կռուելով բանալ ճամբայ դէպ ի Վլատիվոստոք։ Այս տեսակ որոշում մը համաձայն է իր նկարագրին, և յետոյ՝ սանկ որոշում մը զինուորավայել է աւելի։ Օգոստոս 10ին Բորդ Արթուրի նաւաբաժնին ողբալի օրինակն ալ ցոյց կուտայ թէ ծովակալ Ռօժտեստվենսքի պէտք է վճռական նաւամարտ մղէ։ Բորդ Արթուրի նաւաբաժինն այն ատեն ուզեց Վլատիվոստոք երթալ, բայց չուզեց կանոնաւոր նաւամարտ մղել, այլ անոնց վճռական բան մը չըրաւ և արդիւնքը սա եղաւ որ ո՛չ կրցաւ Վլատիվոստոք հասնիլ և ոչ ալ համարձակօրէն նաւամարտ մղել։ Ծովակալ Ռօժտեստվենսքի խրատուած է ծովակալ Ուխտոմսքիի դժբախտութիւններէն, և կ'ուզէ նաւամարտ մղել Ցուշիմայի բացերը։ Եթէ Լա Բերուզի երկարապտոյտ ճամբուն հետեւէր, ժամանակ պիտի կորսնցնէր, ածուխ պիտի սպառէր պարապ տեղը, վախկոտ կերպարանք մը պիտի առնէր, ինչ որ անհաշտ էր սա զգացումին հետ թէ ուժ տէր է։ Եթէ Ցուկարուի ճամբուն հետեւէր, գուցէ թօրփիլներու վրայ իյնար. իր անհամբեր կամքն և վճռական արդիւնքի յանգելու անհամբերութիւնը չէին թողլ տար իրեն որ այս ուղիին հետեւի։ Եւ յետոյ, թշնամիին վրայ ժամանակ շահելու պարագան կար, զի կրնայ ըլլալ որ ծովակալ Թոկօյի ուժերէն մէկ մասը ցրուած ըլլայ Ձկնորսաց կղզիներուն, Ամոյի, Քելունկի, Թամսուի, Միաքոյի կողմերը, և ծովակալ Ռօժտեստվենսքի այնպէս կ'կարծէ թէ երաշ այս վիճակին մէջ ճաբոնական նաւատորմին բուն կռուող մասին հետ գործ պիտի ունենայ։ Ծով. Ռօժտեստվենսքի, հետեւաբար, շատ հաւանականութիւն ունի յաջողելու. լաւագոյն պայմաններով կ'ներկայանայ կռուի ասպարէզին վրայ, ուր այս օրերս տեղի պիտի ունենայ Աշխարհի պատմութեան ամենամեծ նաւային տուամը։ (Մ. Խ. Ինչպէս ծովակալ Թոկօ ծանոյց, տուամը տեղի ունեցաւ արդէն, և վերջացաւ, փոխուելով ողբերգութեան։) (Le Temps, Մայիս 28.)

ՉԷԶՈՔՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ. — Բեդերսպուրկէ Մայիս 26 թուով կ'հեռագրեն առ Թան. — Արտաքին գործոց պաշտօնատունէն կ'տեղեկանամ թէ Մանչուրեան ռազմադաշտին գործողութիւնք քիչ ատենէն բոլորովին նոր ուղղութիւն մը պիտի ստանան, և թէ ռուսական զօրքեր Մոնկոլիա պիտի մտնեն ճաբոնական կողմնակի շարժումին առաջքն առնելու համար։ Երեք շաբաթէ ի վեր ընդմէջ Ռուսիոյ և Չինաստանի դիւանագիտական բանակցութիւններ սկսած են, որպէսզի Լինիէւիչ կարենայ այս շարժումը կատարել առանց բռնաբարելու չէզոքութեան կանոնները։ Թշնամութեան սկսելէն անմիջապէս վերջ Ռուսիա յայտարարեց թէ ռազմային շրջանակին մէջ պիտի նկատէր Մանչուրիան ալ, բացի ըլլալով Սինմինդին — Սինկքաու երկաթուղին և անկէ անդին երկիրը։ Ճաբոն ամենեւին չընդունեց այս կամայական սահմանումը, բայց պատասխանեց թէ պիտի զգուշանայ ռազմային գործողութիւնները տարածելու մինչեւ այն կէտերը, ուր Ռուսք գործունէութիւն չեն ցոյց տար։ Այլ սակայն աւելի վերջ Ճաբոն լռելեայն ընդունած եղաւ Ռուսիոյ գծած սահմանը, երբ բողոքեց թէ Զօր. Միչէնքօ դէպի Սինկքաու կատարած խուզախագունդերու արշաւանքովը չէզոքութիւնը չէր յարգած, քանի որ Լիաօ գետն անցած էր։ Միւս կողմէ Ռուսներն ալ կ'ամբաստանեն թէ Ճաբոնցիք ապօրինի կերպով գրաւեցին Սինմինդինը, քանի որ ըստ իրենց այդ կէտն վրայ ռուս զօրք չկար ամենեւին։ Բայց Չինաստանի չէզոքութեան խնդիրն այն ատեն ամէնէն աւելի կնճռոտեցաւ, երբ զինուորական գործողութիւնք դէպ հիւսիս յառաջ տարուեցան։ Ռուսք հասկցան որ Մանչուրիոյ և Մոնկոլիոյ սահմանագիծը անորոշ է, և մտադրեցին նոր սահման գծել և բաժանումը կատարել այն կէտէն որ Դիէլինկի արեւմտեան կողմէն 30 մղոն հեռու է, մինչդեռ Ռուս Ընդհանուր Սպայակոյտին հրատարակած քարտէսները ցոյց կուտան թէ սահմանագլխի գիծը Դիէլինկի արեւմտեան կողմէն 60 մղոն հեռու էր։ Փոփոխուած սահմանագծով բնականաբար Ճաբոնցիք անկարող կ'դառնային կողմնակի շարժում մը կատարել, առանց բռնաբարելու Մոնկոլիոյ չէզոքութիւնը։ Ճաբոն ռուսական առաջարկին պատասխան չտուաւ։ Այն ատեն Ռուսիա երկու անգամ Բեքինի դիմեց պատասխան ստանալու համար, և վերջապէս, մէկ քանի օր առաջ, ծանոյց չինական կառավարութեան թէ, նկատելով որ Ճաբոն պատասխան չի տար, ինքզինքն ազատ կ'համարէ իր շահերուն պահանջած կերպով գործել և Մոնկոլիոյ ռուսական զօրք անցընել։ Այլ սակայն Ռուսիա մտադիր չէ վրէժ լուծել Չինաստանէն, որ պատասխանատու չի բռնուիր Ճաբոնի արարքներուն համար. Բեքինի ռուս նոր դեսպան Մ. Բօքօտիլօֆ, որ վաղն իր պաշտօնատեղին կ'մեկնի, հրահանգ ստացած է իր ջանքերը նուիրել գլխաւորաբար այս չէզոքութեան խնդրոյն։

⁂ Մոնկոլիոյ մէջէն զօրք անցընելու համար ռուս կառավարութեան տուած որոշումը Բեդերսպուրկի դիւանագիտական մարմինն հոգ կ'պատճառէ։ Այս արարքն առաջին քայլը կ'նկատուի դէպ ի չինական երկրաց գրաւումը, որ Երկնային կայսրութեան բաժանման խնդիրը կ'յարուցանէ։ Ռուսիա իր ուզած կերպով զինուորական գործողութեանց նոր սահմաններ գծեց և հիմա ելեր կ'առարկէ թէ Ճաբոն չընդունելով այս կարգադրութիւնը՝ չէզոքութիւնը կ'բռնաբարէ. այս առարկութիւնը չարամիտ կ'նկատէ Բեդերսպուրկի դիւանագիտական մարմինը։

ԲԵՔԻՆԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՌՈՒՍ ԴԵՍՊԱՆ Մ. Բօքօտիլօֆ երկար տարիներ վարած է Ծ. Ասիոյ ռուսաչինական դրամատան տեսչութիւնը, որով Ռուսիոյ Մանչուրեան ձեռնարկներուն մէջ կարեւոր դեր մը խաղացած է։ Ինքն էր որ կազմեց հռչակաւոր Քասինի դաշնագիրը, որով Ռուսիա մենաշնորհ ստացաւ Մանչուրեան երկաթուղին մինչեւ Բորդ Արթուր երկարել։ Չինացիք միշտ այնպէս կ'կարծեն թէ Մ. Բօքօտիլօֆ էր որ Լի Հունկ Չանկի հետ Շանկայի մէջ կազմակերպեց Մանչուրեան դաշնագիրը, որ 1900 Դեկտեմբերին Մուքտէնի մէջ ստորագրուեցաւ, և որ Ծ. Ասիոյ ներկայ պատերազմին պատճառներէն մին եղաւ։ Մէկ խօսքով Մ. Բօքօտիլօֆ, թէպէտ Եւրոպայի մէջ հազիւ լսուած է իր անունը, Ծ. Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ տարածման քաղաքականութեան առաջնորդն հանդիսացաւ. գործերը լաւ ընթացան մինչեւ Ալեքսէյէվի փոխարքայ անուանուիլը, Մ. Բօքօտիլօֆ որ Չինու արքունիքին վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի, թերեւս այժմ կարենայ փոխարքային սխալները դարմանել։ (Standard.)

ՌՈՒՍԱՑ Դ. ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԸ. — Ռուսաց Խաղաղականի տորմիղին Դ. նաւաբաժնին հրամանատար կարգուեցաւ Գ. կարգի ծովակալ Բարէնով։ Իրազեկ շրջանակի մէջ կ'տարակուսին սակայն որ այս Դ. նաւաբաժինը կարողանայ նոր որոշուած պայմանաժամուն, այսինքն Սեպ. 4ին ճամբայ ելնել դէպ ի Մայր. Արեւելք, զի Սլաւա նոր զրահաւորը պատրաստ է թէև բայց զանազան փորձերէ պիտի անցնի դեռ, մանաւանդ թէ իր արագութեան և թնդանօթներու փորձերն ալ չսկսած ցարդ։ Ալեքսանտր Բ. և Բոփոֆ Աղեք երկու տարի առաջ հիմնական նորոգութիւններ կրեցին թէև, բայց նոր մեքենաներու պէտք ունին։

ԱՆԳՈՐԾԱԾԵԼԻ ՓԱՄՓՈՒՇՏՆԵՐ. — Ռուս կառավարութիւնը վերջին օրերուն մէջ 15 միլիոն փամփուշտի պատրաստութիւնն յանձնարարեց Դուլայի փամփուշտի գործարանին։ Գործարանն աղերսագիր մատոյց խնդրելով որ թոյլ տրուի իրեն չպատրաստել յանձնարարուած փամփուշտները զի ատոնք հին ու անգործածելի տիպարներու վրայ շինուելուն համար կը պայթին և բանակին մէջ գործածուած հրացաններուն յարմար չեն։ Գործարանը կ'յաւելու թէ իր խիղճը չի ներեր որ Մանչուրիոյ մէջ իր հայրենակիցներն այդպիսի փամփուշտներ գործածելով կեանքերնին կորսնցնեն։ Աղերսագրին մէջ ցուցուած են նաև սոյն յանձնարարութեան համար գործարանին հետ պայմանագիր կնքող ռուս սպաներուն և պաշտօնատարներուն անունները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԻՍԻՈՆԱՐՔ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Անցեալ օր հրատարակեցինք Զօր. Ալեքսանտր Դըլօքի մէկ նամակն որ անգլիացի միսիոնարաց ի Հնդկաստան գործունէութեան մասին յայտնութիւններ կ'պարունակէր։ Նոյն անձնաւորութիւն հետեւեալ նոր նամակը զրկած է Թայմզի խմբագրութեան.— Հնդկաստանի միսիոնարական գործին վրայ վերջերս բազմաթիւ միսիոնարներու հետ տեսակցեցայ. ասոնցմէ մէկ քանին լուրջ և ուխտապահ այրեր ու կիներ են. բայց ուրիշներ ալ կան որ երբեք յարմարութիւն չունին միսիոնարական պաշտօնով հեռաւոր երկիրներ զրկուելու. ասոնք յայտնապէս ընկերական ստորին դասակարգի վերաբերող մարդիկ են, տգէտ ու ինքնահաւան, որք բնիկներուն հետ վարուելու եղանակը չեն գիտեր. ուրիշ ասպարէզներու մէջ անօթի մնացած ըլլալով կ'երթան դաստիարակել այնպիսի բնիկներ, որք յաճախ լաւ կրթուած մարդիկ են։ Կրօնական ո և է յարանուանութիւն Հնդկաստան միսիոնար կ'զրկէ. անտարակոյս չափազանցութիւն չէ ըսել միսիոնարական վարչութիւններէն, որ աւելի խնամոտ ընտրութիւն կատարեն զրկած մարդերուն վրայ։ Նոյն իսկ քայլ մ'ալ յառաջ երթալով պիտի ըսեմ թէ անգլիական կայսրութեան գլխաւոր միսիոնարական ընկերութիւնները միանալով, սանկ ըսենք, միսիոնարական քննիչ մասնախումբ մը կազմեն, որպէս զի անյարմար ու անկարող մարդիկ արտասահման չզրկուին, նաև զրկուելիք վայրերուն վրայ խորհրդակցին, որպէս զի տարբեր միսիոնարութիւններ միեւնոյն տեղւոյն վրայ իրարու դէմ չելլեն։ Շատ ճիշդ է որ Հնդկաստանի մէջ քրիստոնեաները 30 տարուան մէջ կրկնապատկուած են. բնիկները շատ պզտիկ կ'ամուսնանան, և բնական է որ իրենց զաւակները պէտք է քրիստոնէական կրօնքին մէջ մեծնան։ Հնդկաստանի մէջ Բողոքականներու իշխանութենէն ի վեր քրիստոնեայ միսիոնարութիւններ կ'գործեն, ըսել է, 300 կամ 400 տարիներէ ի վեր։ Հետեւաբար, եթէ նոյն իսկ անուանապէս մէկ քանի հարիւր միլիոն քրիստոնեաներ կան Հնդկաստանի մէջ, պարծենալիք բան մը չէ այս։

⁂ Զօր. Դըլօքի նամակները մեծ յուզում պատճառեցին Անգլիոյ մէջ։ Բիշ. Պօնարճի անուն Հնդիկ մը այս խնդրին վրայ հետեւեալը կ'գրէ Թայմզի մէջ. — Բրիտանական կղզիները տարեկան հազիւ երկու միլիոն ոսկի կուտան միսիոնարական գործին համար. այս գումար երեւութապէս շատ մեծ կ'երեւայ և անտարակոյս նպաստողներուն կ'պարտինք մեր երախտագիտութիւնը։ Բայց դրամ տուողները փոքրամասնութիւն մը միայն կ'կազմեն, իսկապէս քրիստոնէական զգացմունք։ Երբ խնդիրը վերլուծենք, կ'հասնինք այնպիսի եզրակացութեան մը որ ընաւ պատուաբեր չէ անուանական քրիստոնեաներուն։ Ահաւասիկ թէ վերջերս ինչ կը գրէր Ուէսլէեան Միսիոնարական Ընկ.եան քարտուղարը՝ այս 2,000,000 ոսկիին համար. — «Հաշուէն դուրս ձգելով այն անհամար թուով մարդիկն որ կ'արհամարհեն կամ կ'անգիտանան կրօնական պարտականութիւնները, Մեծն Բրիտանիոյ և Իռլանտայի Բողոքական եկեղեցեաց անդամներն ամէն տարի իրենց հարստութեններէն ոսկի գլուխ կէս ֆարթինկ ($1\frac{1}{4}$ բարա) կուտան այն գործին համար, որ կրօնական պարտականութեանց մէջ առաջին տեղը կ'գրաւէ թէ՛ պարտաւորութեան, թէ՛ մեծութեան և թէ սրբազանութեան տեսակէտով։» Այս աղքատ և հարուստ փոքրամասնութիւնը որ 2,000,000 ստերլինի տարեկան նպաստ մը կ'գոյացնէ, գումարին պզտիկութեանը վրայ կ'ցաւի։ Մէկ փարա նպաստ չտուողները կեցեր դիտողութիւն կ'ընեն։ Անգլիացիք տարեկան 170 միլիոն ստերլին կ'ծախսեն լեկ ալքոլային ըմպելիներու համար. արդեօք խաղալու և ծխելու համար ի՛նչ կ'ծախսեն։ Եւ դեռ ըսողներ կան թէ միսիոնարական գործին համար շատ դրամ կ'վատնենք։ Բայց զանոնք բո՛ւն գործին։ Կ'խոստովանիմ որ միսիոնարական ձեռնարկներու մէջ յաճախ ցաւալի դէպքեր կ'պատահին. բայց եկեղեցական պատմութեան տեղեակ ամէն անձ ալ կ'խոստովանի թէ ողբալի դէպքեր միշտ պակաս չեն եղած։ Առաքելական նախնական եկեղեցւոյ հետեւորդները մեծ մասամբ անօգուտ դարձան։ Երբ քրիստոնէութիւնն առաջին անգամ մտաւ կռապաշտ Անգլիոյ մէջ, միթէ բոլոր նորադարձներն ալ տիպար քրիստոնեաներ եղա՞ն։ Սըր Ալեքսանտր Դըլօք կրնա՞յ ըսել թէ այսպէս չըլլալուն համար կռապաշտ Անգլիա եկող քրիստոնէութեան տարածիչները անյաջող ելան և պէտք էր ետ դառնային։ Եթէ Դ. Ե. Զ. և Է. դարու Հռոմայեցիները Սըր Ալեքսանտր Դըլօքի նման խորհէին, տակաւին այսօր Անգլիա կռապաշտ կ'մնար, ու Անգլիացիք այսօր ալ իրենց մերկ մարմինները կապոյտ կ'ներկէին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՏԵԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Մուլթեզիմլիգի աստիճան տրուեցաւ Ծըգորայի Րէժիի Տնօրէն Րիզա պէյի։

Ա. Օսմանեան պատուանշան տրուեցաւ Պելկրատի իտալական դեսպան Կունցիօլի մարքիզին. Ա. Մէճիտիէ՝ իտալական Խորհրդարանի անդամ հրամանատար Սալէմպէրկոյի և Պոլսոյ իտալական դեսպանատան գործակատար Մ. տի Մարդինոյի. Բ. Օսմանիէ՝ իտալական դեսպանատան Բ. թարգմանին, և Կայս. Բժշկ. Վարժարանի դեղագործներու պետ Միրլիվա Թէվֆիգ փաշայի. Բ. Մէճիտիէ՝ դերձակապետ Մ. Բարմայի. Գ. Մէճիտիէ՝ Ծըգորայի Րէժիի Տնօրէն Րիզա պէյի. Ա. Շեֆագաթ՝ Պելկրատի իտալական դեսպան Կունցիօլի մարքիզին տիկնոջ մարքիզուհի Կունցիօլի. Բ. Շեֆագաթ՝ Պոլսոյ իտալական դեսպանատան Բ. թարգմանին տիկնոջ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Եգիպտոսի Բարձր. Խտիվ Ապպաս Հիլմի փաշա երէկ, Դշ. իրիկուն, գնաց Կայս. Պալատ և հոն ճաշելէ վերջ, պատիւ ունեցաւ ներկայանալու ՎԵՀ. ԿԱՑՍԵՐ, և արժանացաւ Թանկագին Մեծարանաց։»

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ. — Երէկ իրիկուն փառաւոր ճաշկերոյթ մը տրուեցաւ Կայս. Պալատի մէջ, ի պատիւ Եգիպտոսի Խտիվ Բարձր. Ապպաս Հիլմի փաշայի, որ իր հետեւորդներուն և հիւրամեծար Կայս. Թիկնապահ Հիւսնի փաշայի, հարիւրապետ Հասան պէյի և հետեւորդ Զավալլ Քէրիմ և Ֆուատ էֆ.ներու հետ, Վասիֆի ապարանքէն Բէշիկթաշ շոգեմակոյկով ժամը 11ին հասաւ Տոլմա—Պաղչէի քարափը, և անկէ պալատական կառքերով Բարձր. Խտիվն և իր հետեւորդք գացին Կայս. Պալատ։ Առաջին կառքին մէջ նստած էր Բարձր. Ապպաս Հիլմի փաշա, իր քովն ունենալով Հիւսնի փաշան, կառքին ձիաւոր կը հետեւէին Հասան պէյ, և Քէրիմ ու Ֆուատ էֆ.ները. իսկ միւս կառքերուն մէջ նստած էին Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախարար Պուդրոս փաշա, հիւրամեծար Զէքի փաշա, Թուրքերէն թղթակցութեանց Տնօրէն Իզզէթ պէյ։ Ժամը ½ին ՎԵՀ. ԿԱՑՍՐՆ Իր ներկայութեամբ պատուեց ճաշասրահը. Կայս. Նուագախումբը կ'նուագէր ճաշկերոյթի միջոցին որ վերջացաւ ժամ 2ին, և Բարձր. Խտիվը պատիւ ունեցաւ ընդունուելու ՎԵՀ. ԿԱՑՍԵՐ ներկայութեանը, և արժանացաւ բարձր մեծարանաց։ Բարձր. Ապպաս Հիլմի փաշա պալատական կառքերով դարձաւ Պէյլէր, իր մօր ապարանքը։

— Օտար դեսպանատանց Ա. թարգմանները երէկ, Չարշամբա, Բարձր. Խտիվին ապարանքն երթալով, բարի գալուստ մաղթեցին։

— Բարձր. Ապպաս Հիլմի փաշա, երէկ անգլիական դեսպանատանն երթալով, փոխադարձաբար այցելեց Սըր Նիքօլաս Օ'Քօնորի։ Իսկ միւս դեսպանատուններն այցաքարտը թողուց։

— Անֆիթրիթ շոգենաւը, որով Բարձր. Խտիվը Պոլիս եկաւ Աղեքսանդրիայէ, կանգ առաւ Հաւուզ, և Նորին Բարձրապատուութեան դասարը քիչ մը տկար ըլլալով, ցամաք ելաւ։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ Նորընտիր տեսուչ Վեհմի Քէմալ պէյ երէկ Կայս. Պալատ երթալով, իր յարգանքները մատոյց յատս Կայսերական Գահոյից, և ապա իր պաշտօնատեղին դառնալով, ձեռնարկեց իր նոր պաշտօնին, և ընդունեց բազմաթիւ շնորհաւորութիւններ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ. — Լը Ռումանի կ'գրէ. — «Իբր ցոյց երախտագիտութեան ՎԵՀ. ԿԱՑՍԵՐ կողմէ Քութօ—Վալաք հպատակներու եղած թանկագին շնորհներուն, ռումէն կառավարութիւնն որոշեց հոյակապ մզկիթ մը կառուցանել Քէօսթէնճէի մէջ, որով անգամ մ'ալ պիտի արտայայտուի թէ

ռումէն կառավարութիւնն ո՛ր աստիճան անկեղծ բարեկամ մ'է սուլ. Տէրութեան: Ռումէն կառավարութիւնը միշտ դիւրութիւններ ընծայած է Իսլամներուն, և աստր ապացոյց է նաև այս մզկիթին շինութիւնը, և որովհետև Իսլամ ժողովուրդն իրօք կրօնասէր ժողովուրդ մ'է, մեր սէրն ու համակրութիւնն ամէնէն աւելի կրնանք արտայայտել կրօնական շէնքի մը հաստատութեամբ, որ խորհրդանշանը պիտի ըլլայ մեր բարձր համարման: Քէօսթէնճէ ռումանական բաց նաւահանգիստ մ'է Արևելքի վրայ. ցարդ մեր ծովեզերեայ քաղաքներուն վրայ մզկիթ շինուած չէր. հիմա կ'փափաքինք որ ամբողջովին կառավարութեան ծախքով մզկիթ մը կառուցուի Քէօսթէնճէի հրուանդանին վրայ, ցոյց տալու համար մեր յարգանքն առ Իսլամ ժողովուրդն որուն հաւատքը կը յարգենք: Թող ռումէն ծովափունքն եկող աչքերը մէկ ակնարկով տեսնէ այս նոր մզկիթին մինարէները, որ կ'ըլլան դէպ երկինք, միակ Աստուծոյն փառաբանութեան համար, և թող այս մզկիթը վկայէ թէ Ռումանացիք ո՛րչափ երախտապարտ են Նորին Կայսերական Վեհափառութեան ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒԼ—ՀԱՄԻՏ ԽԱՆ Բ ի Թանկագին շնորհներուն համար:»

ՔԷՕՍԴԷՆՃԷ—ՊՈԼԻՍ ընթացիկ հեռագրապարաններին բացման հանդէսէն վերջ, Կարոլ Թագաւորն ու Թագուհին դարձան Ռումանիա շոգենաւը, որուն մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ իրիկունը. Ներկայ էր նաև Օսմ. դեսպան Քեազիմ պէյ. գիշերը շքեղ լուսավառութիւններ և հրախաղութիւններ կատարուեցան: Կարոլ Թագաւորն ու Թագուհին երէկ ժամը 3ին դարձան Պուքրէշ, իրիկուան ճաշը Ռումանիա մէջ ընելէ ետքը:

—Ռումանական կառավարութիւնը Ռումանիոյ Աստղ պատուանշանին Մեծ Խաչը տուաւ Պոլսոյ գերման դեսպան Պարոն Մարշալ ֆոն Պիպերշթայնի:

ՊՈՒԼԿԱՐ զօրավար Անտրէեվ երէկ Պոլիսէ մեկնեցաւ Սոֆիա: Սիրքէճիի կայարանն ողջերթի գացած էին Կայս. Թիկնապահ և պուլկար սահմանագլուխի քննիչ Համտի փաշա և Պուլկար գործակատար Նաչէվիչ էֆ.:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Հելլէն դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Բարձ. Մեծ—Եպարքոսին հետ:—Ֆրանս. գործակատար Մ. Պոք երէկ տեսակցեցաւ Բարձ. Մեծ—Եպարքոսին, Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Սայիտ փաշայի և Արտաքին Գործոց Նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ:

ԱՐՔՈՒՆԻ ԹԱՆԳԱՆՕԹԱՐԱՆԻՆ մէջ շինուած վերջին դրութեամբ թանգանօթներու նկարները պիտի մատուցուին յառաջ Կայս. Գահոյից:

ԱՐԿԱԾ.—Երէկ, ժամը 5½ին, Պարթալէ Բէնտիք գացող կառախումբը բաղխեցաւ 12 ամեայ Նիզամ անուն տղու մը, որ խուլ ու համր ըլլալով, չէր կրցած լսել սուլիչին ձայնը. բարեբախտաբար, մեքենավարը ժամանակին կեցուց կառախումբը, և մանուկը արկածէ մը ազատեցաւ: Նիզամ թեթևապէս վիրաւորուեցաւ միայն գլխէն և ձեռքերէն:

—Բերա, Բանկալթի, դերձակ Մ. Ճիռուսթիանի երէկ առաջի օր կառք նստած էր զաւկին հետ, և կ'փորձէր նոր գնած մէկ ձին, երբ անիկա խրտչեցաւ յանկարծ Նշան Թաշի մօտ, և արագուն սկսաւ երթալ. կառքը տապալեցաւ, կտոր կտոր եղաւ, Մ. Ճիռուսթիանի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ գլխէն, և յուսահատական վիճակի մէջ փոխադրուեցաւ ռուսական հիւանդանոցը, կեանքը վտանգի մէջ է. տղան թեթևապէս վիրաւորուած է միայն:

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՅԻ Ընդհ. Տնօրէն Մ. Տէֆֆս երէկ Պոլիս դարձաւ Բարիզէ: —Տնօրէն Բանքէրի պէյ մէկ քանի օրէն արձակուրդով պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս իր Տիկնոջ հետ:

ԱՆՁՐԵՒ ԵՒ ԿԱՅԾԱԿ.—Պրուսայէ կը գրուի թէ ուրբաթ օր կարկտախառն անձրև տեղացեր է մինչև իրիկուն, ի մեծ ուրախութիւն բոլոր երկրագործներուն, որ կ'գանգատէին երաշտութենէն:—Եւրլ մահալլէ, Ահմէտ անուն մէկու մը տան խոհանոցին վրայ կայծակ իյնալով քանդեր է զայն. կայծակը ապա տապալեր է մօտը գտնուող մէկ քանի ծառեր:—Կայծակ ինկեր է նաև նոյն փողոցը, Մուսթաֆա անուն մէկու մը տան վրայ, և փլցուցեր է տան երեսի փայտերը:

ԱՏԱՓԱԶԱՐԷ կ'գրեն մեզ Մայիս 17 թուով. — «Թթաստաններու պահապան Մկրտիչ Թիւյսիզեան անուն երիտասարդը նախընթաց գիշեր ոճրի մը զոհ գնաց. Երբ գիւղին մերձակայ թթաստանները շրջան կ'ընէր, գնդակ մ'ընդունեց կուրծքէն և անշնչացած գետին ինկաւ: Ոստիկանութիւնը փութով քննութեամբ կ'հալածէ չարագործներն, որոնք թթի տերևի գողեր ըլլալու են քանի որ ոճրագործութիւնը գործելէ վերջ մէկ քանի կապ տերև հետերնին տարած են:

—Վերջերս տեղացած բարեբեր անձրևներն արդիւնաւոր հունձք կ'խոստանան: Եգիպտացորենի ցանքերն աւարտեցան: Ցորեն, գարի, վարսակ արդէն հասկ արձակած են: Շերամի գործն իր ամենէն ոգեւորեալ շրջանին մէջ կ'մտնէ: Բերքերու ընդհանուր առատութիւն մը կ'գուշակուի այս կողմերուն համար:»

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Պոլիս Ֆնտըգլեան, Լիւլէճի խան և Ղալաթիա Տէմիր խան հաստատուած անտուկավաճառ Ֆօքեան Հաճօբուլոսն և Պոլիս, Հաճօբուլօ խան [illegible] վաճառական Անաստաս Արապօղլուն: Դատարանի անդամ Եանգօ էֆ. ժիւժ Քօմիսէր և փաստաբան [illegible] էֆ. Գոյսէրեան [illegible] սենտիք կարգուեցան:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Թերթերէն կ'տեղեկանանք թէ Իւնիօն Ընկերութեան ֆրանսական գործակալութեանց պետ Պր. Բոլ լը Վասէօր Ընդհ. Տնօրէն կարգուած է ֆրանսական է՛ն առաջնակարգ ընկերութիւններէն Ժէնէրալի հրդեհի ճիւղին: Ահա՛ շատերուն բաղձանքը գրգռող բարձր պաշտօն մը որ Իւնիօնի մէկ պաշտօնատարին կ'վիճակի, ինչ որ սոյն ընկերութեան համար պատիւ է ի հարկէ: Առաջին անգամը չէ որ Իւնիօն այս կարգի պատիւ մը կ'վայելէ, քանի որ ասկէց առաջ ալ իր պաշտօնատարներու չորսէն Տնօրէններ տուած է ապահովագրական կարևոր ընկերութեանց:

Քրոնիկ Հայ Եկեղեցիոյ

Կրօնական Ժողովը գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս արքեպ.ի: Ներկայ էին Պատր. փոխանորդ Սրբազանը և Սէթեան ու Սանտալճեան Ա. քհնյ.ները: — Կիլիկիոյ Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը գրով մը ղրկած էր այն կոնդակը որով կարգալոյծ հռչակած էր Ալպիսթանի Հայ գիւղի Եղիա քհնյ. Անեղեանը՝ իր յոռի արարքներուն պատճառաւ, և խնդրած էր հրապարակել ծանուցանել. Ժողովը հարկ դատեց սոյն որոշումը հրապարակել Հայ Եկեղեցւոյ ընդհանուր զաւակաց ի գիտութիւն:—Երուսաղէմի Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայրը կ'յայտագրէր թէ Ս. Աթոռոյն առատ սարկաւագներէն Դամասկոսի Յովհաննէս սարկաւագը հոգեւոր իշխանութեան և իր հրամանին անսաստելուն և հակառակ վանական կարգապահութեան իր պաշտօնին պարտականութիւնները լքելով Պոլիս մեկնելուն համար սարկաւագական կարգէ լուծած էր զինքը: Ժողովը նոյնպէս սոյն վճիռն ալ արժան դատեց հրապարակութեան տալ: —Խառն Ժողովը որոշած ըլլալով որ Արապկիրի և Ակնայ առաջն. տեղապահներ ընտրուին, Կրօնական Ժողովը Արապկիրի համար Տ. Մեհրուժան Վ. Աշխարունին և Ակնայ համար Տ. Կորիւն Վ. Եսայեանը ընտրեց: —Խարբերդի առաջնորդ Տ. Խոսրով Ծ. Վ. Պէհրիկեան կ'տեղեկագրէր թէ Սորսորի վանքին հողերն իր հին վարձակալներէն առնելով նպաստաւոր պայմաններով ուրիշ պատուաւոր անձի մը վարձու տրուած են, ինչպէս նաև կարգ մը վանական օգտակար կարգադրութիւններ ըրած է: Ժողովը հաճութեամբ լսեց և որոշեց գոհունակութեան գիր մ'ուղղել Տ. Խոսրով Ծ. Վ.ի: —Սպարթայէն Տ. Արսէն քհնյ. այս անգամ կ'խնդրէր ուրիշ տեղ փոխադրուիլ, Ժողովը որոշեց Գոնեայի առաջնորդարանին հոգածութեան յանձնել խնդիրը: —Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ ուրիշ խնդիրներով:

—Պատրիարքարանի Գործակատար Աբիս էֆ. Ֆէնձեան երէկ Բ. Դուռն երթալով ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորեց Տպագրական նոր Տեսուչ Վեհպի Բէյմալ պէյի պաշտօնը:

—Բաժնէն Նշէյեն մզ.—«Բարիզի Բժշկական թերթերուն մէջ ուրախութեամբ կը կարդանք Հայաթերթիդ Պատ. ընթերցողներուն ծանօթ Պ. Լևոն Պալթազարեանի մասին գրուած հատուած մը՝ պատուաբեր համակրելի ուսանողին համար: Խնդիրն հետևեալն է.—Տոքթ. Պէքլէրի սպասարկութեան յատկացուած հիւանդարաններէն միոյն մէջ սրտի հիւանդութեամբ տառապող կին մը, անկողնին վրայ նստելու համար ըրած մէկ ճիգին հետևանքով կ'մեռնի: Պ. Լ. Պալթազարեան, դիտողութիւնը կատարելով՝ սրտի ճեղքուած (rupture de coeur) մը կը հաստատէ, ինչ որ խիստ հազուագիւտ պարագայ մը կ'համարուի: Պէքլէրի համակրելի [illegible], որուն կ'առնէ, և յանուն իր և իր պետին, բերանացի հաղորդագրութիւն (communication) մը կ'ընէ Անդամազննական Ընկերութեան վերջին նստին առջև և սիրտն ալ կ'յանձնէ Ժողովին: Կարծեաց փոխանակութենէ մը յետոյ, Բրօֆէսէօր Բորնիլ կ'հաստատէ Պ. Պալթազարեանի եզրակացութիւնը, և շնորհաւորելով զինքը, սիրտը կ'պահեն ընկերութեան թանգարանին մէջ: Եթէ կարենայ այդպիսի երեք կարևոր հաղորդագրութիւններ ընել՝ երրորդին՝ անդամ կը հռչակուի այդ ընկերութեան:

«—Տոքթ. Յովհաննէս խան Մըսըգեան, որ միևնոյն ժամանակ քաջ հնագէտ մ'է, վերջերս կենդանիներով և գրերով զարդարուն ԺԱ. դարու կապոյտ մետաղափայլ ֆայանս մը ծախեր է Բրիթիշ Միւզէօմին 5000 սթերլինի:»

— Պատրիարքարանէ գրուեցաւ Պէրութի գերմանական որբանոցի վարչութեան թէ Հայ շրջանաւարտուհիներն իրենց ծննդավայրերը ղրկելու դիւրութիւն տրուի, ինչպէս և Հայ սանուհիներն ազատ ըլլան իրենց մայրենի Եկեղեցին յաճախելու: Պատրիարքարանը հարկ դատեց այս զեկոյցն ընել, որովհետեւ վարժարանին վարչութիւնը Գահիրէ, Աղեքսանդրիա զանազաններու տունները ծառայութեան կ'զրկէ Հայ շրջանաւարտուհիները:

—Ս. Պատրիարք Հայրն օրհնութեան և գոհունակութեան գրեր ուղղեր է Ճիպութի քաղաքը բնակող Մաթիկ էֆ. Գէորգօֆի և Հարար բնակող Հրանդ էֆ. Մինասեանի, որոնք Հայ Եկեղեցւոյ պայծառութեան համար աշխատած և Հաբեշաստանի հոգեւոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քահանային ալ դիւրութիւններ ընծայած են ու հիւրասիրած են զինք:

—Մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ Ս. Էջմիածնայ համար շրջագայած գանձանակներու արդիւնքը գանձապետ Բարսեղ էֆ. Սթամպոլեանի կողմէ Ս. Էջմիածին ղրկուած ըլլալով, Ս. Հայրապետը օրհնութեան կոնդակ մ'ուղղեր է:

—Բարեսէր ազգային մը փափաք յայտնած է կառուցանել Ազգ. Հիւանդանոցին համար նոր դեղարան մը, և խոստացած է Ս. Պատրիարք Հօր միջոցաւ յանձնել պէտք եղած գումարը:—Կիւլպէնկեան բարեհամբաւ գերդաստանին ննջեցելոց համար յատուկ դամբարան մը պիտի շինուի: Ինչպէս յայտնի է, Վահէ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան կարևոր գումար մը նուիրած է Նոր Թաղին շինութեան համար:—Ազգ. Հիւանդանոցի պարտէզին մէջ հաստատուած ջրհանը, որ օրական 20 խորանարդ մետր ջուր պիտի հայթայթէ, նուիրած է Ներկայարեան էֆ:

—Մաքրիգիւղի եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը տեղւոյն հոգեւոր հովիւ անուանած է Պուլկարիոյ Պատր. Փոխանորդ կարգուած Տ. Յովհան քհնյ. Մանդակունին: Ս. Պատրիարք Հայրն հեռագրաւ հաստատեց այս ընտրութիւնը:

—Սեբաստիոյ Սրբազան առաջնորդն որ տարիէ մ'ի վեր Թոքատ կ'գտնուէր, Սեբաստիա մեկներ է: Թոքատէն Պատրիարքարան հասած տեղեկագիրներ շնորհակալութիւն կ'յայտնեն Թոքատի եկեղեցական և կրթական գործոց ուղղութեան մասին Ն. Սրբազնութեան տածած ջանքերուն համար:

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԱՀՌԵԼԻ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՔ ՄԵԾ ՆԱՒԱՄԱՐՏԻՆ

ԳԵՐԻ ԻՆԿԱԾ ՌՈՒՍ ԾՈՎԱԿԱԼՆԵՐԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՌՈՒՍԱՑ

ՅԱՄԱՌԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԱՑ

ԼՈՆՏՈՆ, Մայիս 30. — Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Տէյլի Մէյլի թէ Միացեալ Նահանգաց ծովային պաշտօնատունն հեռագիր մ'ստացաւ Թօքիոյէ որ ռուս ծովակալի մարտանաւը, Բնեազ Սուվորով, ընկղմեցաւ. իր հետ կորաւ նաև Ծով. Ռօժտեսդվենսքի:

ԼՈՆՏՈՆ, 30. — Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Տէյլի Թէլէկրաֆի թէ ռուս մարտանաւ մը հասաւ Իվամի (ճափոնական նաւահանգիստ Ջուշիմա կղզիէն 150 մղոն հեռու), և սպիտակ դրօշ պարզեց: Իվամի տարուեցան ճափոնցոց ձեռքը գերի ինկած 300 ռուս սպաներ, որոնցմէ շատեր վիրաւորուած են և հիմա կ'խնամուին ճափոնական Կարմիր Խաչի վարչութեան կողմէ:

ԼՈՆՏՈՆ, 30 (Պաշտօնական). —Լոնտոնի ճափոնական դեսպանատունն հետեւեալ հեռագիրը կ'հաղորդէ. — «Ամսոյս 27ին ճափոնական միացեալ նաւատորմը Ջուշիմա կղզիին մօտ ցերեկ առեն յարձակեցաւ Ծով. Ռօժտեսդվենսքիի նաւատորմին վրայ և յաջողեցաւ առնուազն չորս մարտանաւ ընկղմել, առանց ինք կարեւոր վնաս մը կրելու: Արեւամուտէն վերջ ճափոնական թորփիլանաւերն յարձակեցան թշնամի նաւատորմին վրայ. ամսոյս 28ին ճափոնական նաւատորմին մեծագոյն մասը կրկնեց իր յարձակումը, և ստիպեց ռուս բազմաթիւ մարտանաւեր որ անձնատուր ըլլան: Այս կռիւներուն մէջ ռուսք կորուսին 2 եզերապահ զրահաւոր, հինգ յածանաւ, կամաւոր նաւատորմէն երկու նաւ, և երեք թորփիլահալած, որո՛նք ծովամոյն եղան: Գերի բռնուեցան երկու զրահաւոր, երկու եզերապահ զրահաւոր, կամաւոր նաւատորմէն մէկ նաւ և մէկ թորփիլահալած:»

ԹՕՔԻՕ, 30 (Պաշտօնական). — Ծով. Թօկօ կ'տեղեկագրէ թէ մինչև Մայիս 29 ռուս նաւատորմէն հետեւեալ կորուստներն ստուգուած են.— Ծովամոյն եղան երկու զրահաւոր, մէկ եզերապահ զրահաւոր, հինգ յածանաւ, կամաւոր նաւատորմէն երկու նաւ և երեք թորփիլահալած: Գերի բռնուեցան երկու զրահաւոր, երկու եզերապահ զրահաւոր, կամաւոր նաւատորմէն մէկ նաւ և մէկ թորփիլահալած: Չի գիտցուիր թէ վերոյիշեալ կորուստներուն մէ՞ջն են այն երեք մարտանաւերը, որոնց համար կ'ըսեն ռուս գերիները թէ ծովամոյն եղան: Նաւամարտը դեռ կ'շարունակուի և վերջնական արդիւնքը մէկ քանի օր վերջը միայն յայտնի պիտի ըլլայ:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30 (Պաշտօնական). — Սպարապետ Լինէվիչ կ'հեռագրէ Կայսեր.—«Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքիի նաւատորմին Ալմազ յածանաւը ամսոյս 29ին հասաւ Վլատիվոստոք. մարտանաւուն հրամանատարը կը տեղեկագրէ թէ Ջուշիմա կղզիին մօտ մղուած նաւամարտին մէջ ընկղմեցան Բնեազ Սուվորով (ծովակալի մարտանաւ), Պորոտինօ, Օսլիապիա և Օլեկ զրահաւորները: Ալմազի հրամանատարը կ'տեղեկագրէ նաեւ թէ ծանրապէս վնասուեցաւ Իմբերաթոր Ալէքսանտր Գ. զրահաւորը: Ծով. Ռօժտեսդվենսքի նաւամարտին սկիզբը վիրաւորուեցաւ և նաւատորմէն մէկ ուրիշ մարտանաւը փոխադրուեցաւ:»

ԼՈՆՏՈՆ, 30 (Ստեֆանի). —Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Ռուդէրի. —«Ամերիկեան արտաքին գործոց պաշտօնատունն հեռագիր մը ստացաւ Թօքիոյէ այսօրուան թուով, որ պաշտօնապէս կ'ծանուցանէ թէ ռուս նաւատորմին բոլոր զրահաւորներն ընկղմեցան, բաց ի Օրէլ և Իմբերաթոր Նիքօլա Ա. զրահաւորներէն որք գերի բռնուեցան: (Առաջին մարտանաւը կ'վերաբերէր Ծով. Ռօժտեսդվենսքիի նաւախմբին, իսկ երկրորդը Ծով. Նեպօկադովի նաւախմբին:) Նոյն հեռագիրը կ'ըսէ թէ ճափոնցոց ձեռքը ինկան Ռօժտեսդվենսքի, Նեպօկադով և Ֆօլքէրզամ ծովակալները: ([illegible].—Այս հեռագիրը կ'կրէ [illegible] չկայ բառերը. չենք գիտեր թէ ժամը քանի՞ն գրուած է. մեր ձեռքը հասաւ այս առտու ժամը 2ու կէսին, նախորդ երկու հեռագիրներէն շատ առաջ:)

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Գերի բռնուած Ռուսներէն շատեր Ճափոնցոց կողմէ ազատուած մարդիկ են, որ խեղդուելու վրայ էին: Այս գերիներ Ճափոն փոխադրուեցան: Ճափոնցիք մեծ յարգանօք կ'վարուին ծովակալ Նեպօկադովի հետ:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Չինական կառավարութիւնը նկատելով թէ կրնայ ըլլալ որ պարտեալ ռուս մարտանաւերը չինական նաւահանգիստներ ապաստանին, ազդու հրամաններ ղրկեց ծովեզերեայ քաղաքներու կառավարիչներուն որ կատարելապէս յարգեն չէզոքութեան կանոնները:

ԲԱՐԻԶ, 30.— Մարքիզ Օեամա սկսաւ յառաջ խաղալ մեծ ույժով. Զօր. [illegible] պարտուեցաւ ընդհարումի մը մէջ, կռիւը շատ բուռն եղաւ. մանրամասնութիւն չկայ: Ռուսք ահագին կորուստ ունեցան:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Մուգտէնէ կ'հեռագրուի թէ բուռն կռիւ մ'սկսաւ Ռուսաց ձախ թեւին վրայ: Երկուստեք ստուարաթիւ ուժեր կ'կռուին: Մանրամասնութիւն չկայ. կռիւը կ'շարունակուի:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Կ'ծանուցուի թէ Թօկիոյի նաւատորմէն [illegible] և [illegible] զրահաւորները Նակազաքի հասան: Ճափոնական մարտանաւերը Նակազաքի տարին գերի բռնուած ռուս երկու զրահաւորներ և երկու եզերապահ զրահաւորներ:

ԲԱՐԻԶ, 30.—Ալֆօնսօ Թագաւոր հոս հասաւ: Կայարանին մէջ զինք ընդունեցին Նախագահ Մ. Լուպէ, նախարարք և քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարք: Ալֆօնսօ Թագաւոր, Նախագահ Մ. Լուպէի հետ կառքով գնաց Արտաքին Գործոց պաշտօնատուն, ժողովրդեան խուռն բազմութեան խանդավառ «կեցցէ՛»ներուն մէջէն: Սպանիոյ Թագաւորը ժամը 5ին Էլիզէի պալատն այցելութեան գնաց Մ. Լուպէի: Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ և տեւեց քառասուն վայրկեան: Ժամը 7½ին հանդիսական հացկերոյթ տրուեցաւ Էլիզէի պալատան մէջ ի պատիւ Վեհափառ հիւրին: Մ. Լուպէ և Ալֆօնսօ Թագաւոր խանդավառ բաժակաճառեր արտասանեցին: Թագաւորը շատ յուզուած կ'երևէր Բարիզցիներու ցնծագին ընդունելութենէն:

ՊԷԼԿՐԱՏ, 30 (Պաշտօնական).—Սքուբչինան լուծուեցաւ. ընդհանուր նոր ընտրութիւնք պիտի կատարուին Յուլիս 23ին:—Իննովկէնտ մետրապոլիտն որ շատ օր ականջին վրայ վիրաբուժական գործողութիւն մը կրեց, տագնապալից վիճակի մը մէջ կ'գտնուի:

ՊԵՐԼԻՆ, 30.—Ռայխստագին նստաշրջանն այսօր փակուեցաւ:

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԲԵՇՏԱ, Մայիս 31.—Ամենավերջին հեռագիրներ կ'ծանուցանեն թէ ծովակալ Թօկօ ընկղմեցաւ Բնեազ Սուվորով զրահաւորն ողջամբ ազատեց ծովակալ Ռօժտեսդվենսքին, և գերի վարեց զայն:

ԲԱՐԻԶ, 30.—Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքի խեղդուեցաւ՝ իր դրօշը կրող մարտանաւուն՝ Բնեազ Սուվորովի հետ ծովամոյն ըլլալով:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Սէնթրըլ Նիւզի.—«Զրոյց կայ թէ ծովակալ Ռօժտեսդվենսքի ո՛չ թէ իր առած վէրքերուն հետեւանօք մեռաւ, այլ խեղդուեցաւ Բնեազ Սուվորով ծովակալի զրահաւորին հետ ծովամոյն ըլլալով: Բնեազ Սուվորով ակնթարթի մը մէջ ծովուն յատակը գնաց: Այս և այլ աղբիւրներէ հասած հեռագիրներ կ'հաստատեն այս զրահաւորին կորուստը:

ԲԱՐԻԶ, 30.—Կ'հաստատուի որ ծովակալ Ռօժտեսդվենսքի կորաւ Բնեազ Սուվորով զրահաւորին հետ: Առ այս ուրիշ մանրամասնութիւն չկայ: Ռուս աղբիւրէ լուր կ'տրուի թէ Ալմազ կիսազրահ յածանաւն հասաւ Վլատիվոստոք:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.—Սէնթրըլ Նիւզի Թօքիոյի թղթակիցը կ'հեռագրէ.—«Լուրեր կ'սպասուին այն ռուս մարտանաւերուն վրայ որ յոյս տուին Ջուշիմայի մօտ մղուած նաւամարտէն: Ճափոնական շրջանակներու մէջ յոյս կ'յայտնուի որ Պալթիկի նաւատորմին միացեալ մարտանաւերն ալ պիտի խորտակուին ճափոնական նաւատորմէն:

ԼՈՆՏՈՆ, 31.—Ալմազ կիսազրահ յածանաւը (3,200 թօնօ տարողութեամբ և 300 նաւազով) կրցաւ հասնիլ Վլատիվոստոք, բայց ամբահար եղած է ճափոնական մարտանաւերուն կողմէ:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31. — Աւասիկ Ջուշիմայի նաւատորմին վրայ Բեդերսպուրկէ հաղորդուած պաշտօնական և կէս պաշտօնական հեռագիրները, —«Ռուս նաւատորմին պարտութեան և Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքիի վիրաւորուած ըլլալուն վրայ հասած առաջին լուրերը բուռն յուզում յառաջ բերին ժողովուրդին ամէն շրջանակներուն մէջ: Անձկութիւնն և յուզումը մեծցան, երբ հետզհետէ հասան լրացուցիչ տեղեկութիւնները: Պաշտօնական տեղեկութիւնք շատ չեն դեռ և բաւականաչափ ծանօթութիւն չեն տար անցած դարձածին վրայ: Հաւաստի աղբիւրէ լուր կ'տրուի թէ Պօրօտինօ զրահաւորն և Քամչաթքա նաւն ընկղմեցան: Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքիի վրայ սա լուրն հասաւ թէ Բնեազ Սուվորով զրահաւորն ընկղմած ժամանակ, ինքն ալ վիրաւորուած էր արդէն և Վլատիվոստոք գացող թորփիլանաւ մը փոխադրուեցաւ:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31 (Պաշտօնական). — Վլատիվոստոքի նաւահանգստին հրամանատարը կ'հեռագրէ Զարին Մայիս 30 թուով. —«Նաւահանգիստ հասաւ Իզումրուտ յածանաւը, որուն հրամանատարը կ'ըսէ թէ ռուս միացեալ մարտանաւերն երեքշաբթի գիշեր կամ չորեքշաբթի օր կրնան հասնիլ Բօսիէթ կամ Վլատիվոստոք:»

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31.—Ռուս նաւատորմին վրայ վերջին լուրերն հասան, երբ Կայսրութեան Խորհուրդը նիստ գումարած էր կէս օրէ վերջ. այս լուրեր բուռն յուզում յառաջ բերին: Խորհուրդին անդամներէն մէկը կաթուածահար մեռաւ: Յուզումը շատ մեծ եղաւ, զի նաւատորմին վրայ նախ և առաջ առնուած լուրերը նպաստաւոր էին ռուսերու համար: Իրիկունը նախարարաց խորհուրդը արտասովոր նիստ գումարեց:

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 30.— Ամերիկեան ծովային պաշտօնատունը լուր առաւ թէ Ճափոնցիք գերի բռներ են Օրէլ և Իմբերաթոր Նիքօլա Ա. զրահաւորները: Նաւամարտը շատ ահեղ եղած է. Ռուսք ահագին կորուստ ունեցած են. ցարդ 25 ռուս մարտանաւ ընկղմած, խաթարուած և գերի բռնուած են. պատմութեան մէջ սոյնկ ահեղ նաւամարտ չէ յիշատակուած: Նաւային մասնագէտներ գովեստով կ'խօսին ծովակալ Թօկոյի ռազմավարութեան վրայ, որով այնքան ճարպիկութեամբ կրցաւ փճացնել ռուս նաւատորմը Ջուշիմայի նեղուցին մէջ:

ԲԱՐԻԶ, 30. — Ճափոնցիք Մայիս 27ին և 28ին քանիցս յարձակումներ գործեցին ռուս նաւատորմին դէմ: Ճափոնցւոց ձեռք բերած մեծ յաղթութիւնն հիացում կ'առթէ հոս:

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Շանկայէ կ'հեռագրուի թէ երբ անցեալ Շբ. օր ռուս նաւատորմը մտաւ Քօրէայի նեղուցը, ծովակալ Թօկոյի նաւատորմը կ'գտնուէր Մազամբօ (Քօրէա): Ծովակալ Թօկօ տեսնելուն պէս ռուս տորմիղը, յարձակեցաւ անոր վրայ և անմիջապէս սկսաւ սաստկապէս ռմբակոծել զայն:

ԲԱՐԻԶ, 30. — Թօքիոյէ կ'հեռագրուի թէ Ծով. Թօկօ անտարակուսելի յաղթանակ մը ձեռք ձգած է: Դէպի Վլատիվոստոք փախչող ռուս մարտանաւերէ շատեր սպիտակ դրօշ պարզելով անձնատուր եղան, կ'ըսուի: Հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ բաց ի Ալմազ յածանաւէն ուրիշ ոչ մէկ ռուս մարտանաւ կրցաւ հասնիլ Վլատիվոստոք: Չհաստատուեցաւ այն լուրը թէ ռուս չորս մարտանաւեր հասեր են Վլատիվոստոք: Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Հավասի թէ ճափոնական մարտանաւերը խիստ պաշարում մ'ի գործ դրած են Վլատիվոստոքի շուրջը. այս յածանաւեր շարունակ կ'շրջին բերդաքաղաքին շուրջը, որպէսզի չկարենան տեղ մը ապաստանիլ ճափոնական մարտանաւերու կողմէ հալածեալ ռուս նաւերը:

ԼՈՆՏՈՆ, 30. — Ռէօթէր կ'ըսէ թէ ռուս մէկ քանի մարտանաւեր, որ կրցած են խոյս տալ ահեղ նաւամարտէն, շոգեպինդ կ'սուրան դէպ հիւսիս, բայց ճափոնական արընթաց մարտանաւեր կ'հալածեն զիրենք, և կ'ջանան որ Վլատիվոստոք չհասնին ռուս հալածեալ մարտանաւերը. միւս կողմէ, ճափոնական մարտանաւեր կազմ և պատրաստ կ'սպասեն Վլատիվոստոքի առջև, դիմաւորելու համար հալածական մարտանաւերը:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30. — Այս իրիկուն զրոյց ելաւ թէ Ծով. Ֆօլքէրզամի նաւաբաժինը Վլատիվոստոք հասեր է: Նոյնպէս մասնաւոր լուրեր եկան կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնատարներու թէ ճափոնական 34 թորփիլանաւեր ընկղմեցան: Վաւերական զրոյցներու (?) նայելով՝ Ծով. Թօկօ ահագի՛ն կորուստներ կրեր է:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31. — Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ [illegible] թորփիլանաւն իր մէջ ունենալով Ծով. Ռօժտեսդվենսքին, [illegible] և [illegible] թորփիլանաւերուն հետ Վլատիվոստոք [illegible]: Մայիս 24ին մեռաւ Ծով. Ֆօլքէրզամ որ քաղցկեղէ կ'տառապէր, և Ֆօլքէրզամի մահէն վերջ անոր նաւաբաժնին կ'հրամայէր դէր-ծովակալ Էնքուիստ:

ԼՈՆՏՈՆ, 31. — Թօքիոյէ կ'ծանուցուի թէ Ծով. Քամիմուրա արընթաց յածանաւերու նաւաբաժինով մը փութոյ պնդութեամբ կ'հալածէ ռուս փախստական մարտանաւերը. մեծ յոյս կայ որ յաջողի զանոնք բռնել: Այս օրերս երկրորդ նաւամարտ մը կ'սպասուի հետեւաբար:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30.— Ռուս Հեռագրական Գործակալութեան լուր կ'տրուի Խարպինէ.—«Բրուսիոյ Լէօբոլտ Ֆրիտրիխ իշխանը, որ Մանչուրիա կ'երթայ, ռուս բանակին մէջէն զինուորական գործողութեանց հետեւելու համար, [illegible] հասաւ Վէրքնէուտինսք: Խուռն բազմութեան մը կողմէ ընդունուեցաւ: Քաղաքապետն ալ ու հոն ներկայացուց, և ի պատիւ իրեն հացկերոյթ տրուեցաւ: Քաղաքը գերման դրօշներով զարդարուած էր. ժամը 4ին մեկնեցաւ Լէօբոլտ իշխան, և Մայիս 29ին հասաւ ռուս բանակատեղը, ուր սպարապետ Լինէվիչ իր սպայակոյտին և հետեւորդներուն հետ ընդունեց զինքը: Իշխանը մասնաւոր վակոնի մը մէջ պիտի բնակի:

ՆՈՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, Մայիս 27. — Ճափոնի կառավարութիւնն ի մօտոյ պիտի շինէ նոր զրահաւոր մը, որ պիտի ունենայ 18,500 թօնօ տարողութիւն, տասներկու հատ 10 ինչէզնոց և 4 հատ 12 ինչէզնոց թնդանօթ. արագութիւնը պիտի ըլլայ ժամը 19 հանգոյց:

Անգլիացիք ալ այս տարի Բօրցմութի նաւարանէն ծով պիտի իջեցնեն Տրէտնոթ անուն զրահաւոր մը, որ բովանդակ աշխարհի մեծագոյն մարտանաւը պիտի ըլլայ: Տրէտնոթի տարողութիւնն է 18,500 թօնօ. պիտի կրէ տասն հատ 12 ինչէզնոց թընդանօթ, ինչ որ աննախընթաց ու անօրինակ սպառազինութիւն մ'է. այս կերպով, Տրէտնոթ առանձինն երկու զրահաւորի ույժ պիտի ունենայ: Արընթացութիւնն է 21 հանգոյց, որով աշխարհի մեծագոյն զրահաւորը յածանաւի մը արագութեամբ պիտի կարենայ ընթանալ:

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96	06
Ամէնէն բարձր գին	»	96	17½
Ամէնէն վար գին	»	96	05
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	133	—
Ամէնէն բարձր գին	»	133	63½
Ամէնէն վար գին	»	133	—
Թրամվայ	»	92	—

ԲԱՑՈՒՄ, 18 Մայիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96	08
» » ժամ 6ին		96	08
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	133	25
» » ժամ 6ին		133	25
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	16	60
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	310	—
» » » Բ.	»	269	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	513	—
Անատոլուի երկթ. պարտթ.	»	526	50
» » բաժնթ.	Ա. Ո.	13	52
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4	—
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	Ղրշ.	770	—
» հիմնադիր	»	290	—
» պարտաթուղթ	Ֆր.	490	—
Տէրքօսի Ջուրի Ընկ.	»	254	—
Գալաթա Քարաքէօյ	»	625	—
Թրամվայ	»	92	—
Գանք տը Սալօնիք	»	180	—
Հելլէնական 5% 1881	»	260	—
Հելլէն. պարգեւաւոր թուղթ	Ֆր.	435	—
» նոր »	Բ.Օ.Ո.	3	94
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի	»	41	50

ՊՐԻՄԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ո.	1.70	1.60
» » 8 »	»	4 —	—
Ռումելիի Երկթղ.	Ֆր.	1.50	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 25	109 30
» չէք	110 10	109 30
Բարիզ 3 ամիս	22 75	22 95
» չէք	22 85	22 95
Պերլին մարք	18 58	18 68
Վիեննա քուրօն	21 82	21 92

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	109	34
20 ֆրանքնոց	»	87	11
20 մարքնոց	»	106	25
Ռուս էմբէրիալ	»	8[illegible]	30
Ֆլորին	»	51	03
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108	05
Պէշլիք	»	104	25
Նոր մէթալիք	»	103	20
Ռուսաց Թղթադրամ	»	8	66

[illegible] Ա. Անթօֆօ, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մայիս 30

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ո.	87	75
» » գոց.	»	87	50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14	50
Եգիպտական Միացեալ	»	105	25
Անգլ. Քօնսօլիտէ	»	91	25
Պուլկար. փոխառթ. 1892	»	100	12
Հելլէնական Ռանդ 1881	»	48	50
» Մօնօբօլ	»	54	25
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	315
Թրանսվալ	»	3	63
Ճափոնական 4%	»	87	50
Ռուսական	»	88	50
Դրամազեղչ	»	2½	

ԲԱՐԻԶ, Մայիս 30

Օսմանեան Միացեալ բաց.		88	97
» » գոց.		88	90
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	135	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	616	—
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	393	—
Օսմ. Միաց. նոր փոխառ. 4%	»	486	—
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	99	67
Քրէտի Լիոնէ	»	1115	—
Պանք տը Բարի	»	1398	—
Ռուսական		88	30
Թրանսվալ	»	92	50
Փոխառութիւն [illegible] 1894	»	483	—
Սպանիական արտաքին	»	91	77
Իտալական Ռանդ	»	106	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	180
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՊԵՐԼԻՆ, Մայիս 30

Օսմ. Միացեալ		88	60
Զինուորական փոխառութիւն 1903		88	40
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարք		104	50
» » բաժնթ. 60%	»	104	20
Ռուսական 4%	»	88	10
Ռումելիի Երկաթուղի	»	137	75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	365
Դրամազեղչ		3	—

ՎԻԵՆՆԱ, Մայիս 30

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95	47
» Լոնտոնի վրայ	»	240	40
Ռումելիի Երկաթուղի	»	144	—
Օսմ. Ռէժի	»	364	—
Դրամազեղչ		3	—

ՈՅԺՆ ՈՒ ԿՈՐՈՎՆ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՍՏԱՑՈՒԻ

Դարուս վերջին քառորդին մէջ, թէ հասարակութիւնն եւ թէ բժիշկները արիւնը մաքրող եւ կազմուածքը զօրացնող դեղերուն ամենէն զօրաւորն, առաջնակարգն ու ազդեցիկը ճանչցած են խօսը: Այս դեղ շատ մը ձեւերու տակ կը տրուի եւ նոյն իսկ ձկան իւղին ալ անոր համար կը յանձնարարեն որ խօսը կը պարունակէ իր մէջ:

Սակայն իր ամէն ձեւին տակ ոչինչ այնչափ օգտակար չկրնար ըլլալ այս դեղ՝ որչափ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ պատրաստութեան մէջ, ուր խօսը խառնուելով քանէքի եւ ուրիշ [illegible] գինիին, անմրցելի պատրաստութիւն մը եղած է եւ որ ամենուն ծանօթ է ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ անուամբ:

Իր այս անմրցելի բաղադրութեան շնորհիւ, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ արդէն խօսք [illegible] եւ [illegible]: Համը խիստ քաղցր է եւ գինին ալ [illegible], [illegible] ըլլալուն համար [illegible] տանիլ բաւական է:

Բժիշկներուն ամէնքն ալ համաձայն են հաստատել թէ, անարիւնութիւնը, ածդանութիւնը, [illegible] հանելու հիւանդութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, [illegible] գեղձերը (պէզ), խոլը (սքրոֆիւլա), մորթի ընդհանուր հիւանդութիւնները եւ [illegible] տկարութիւնը հիմնապէս եւ արագ դարմանելու համար անմրցելի դեղ մ'է Նուրիի գինին:

Ճշմարտապէս կազդուրիչ ըմպելի մ'է ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ, բայց կեղծերէն եւ նմանութիւններէն անտրամադրութիւն է զգուշանալ, որովհետեւ շատ մը շահամոլներ իրենց վնաս պատրաստութիւնները կ'ուզեն ծախել հասարակութեան իբր ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ [illegible]: Մի հաւատաք այս կարգի խաբէութեան, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ միայն գնեցէք:

Կը ծախուի Պ. Նուրեան եւ [illegible] մեծ [illegible] եւ գաւառի դեղարաններուն մէջ:

20—8

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՑԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնուել ունի քան մի դար առաջ, առել հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերէ բաղկացեալ են: Դրամագլուխն և պահեստ գումարը 4,500,000 անգլ. ոսկին կ'անցնին:
ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան ապահովագրական պատասխանատուութեան մէջ գլխաւոր ապացոյցն է 26,000,000 անգլ. ոսկոյ գումարն զոր մինչ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար: 5—4

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000
ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, շէնք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ մրցմունքով ապահովագրելոյ, որ ամէն վնասի իւրաքանչիւր կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կողմ քանակը:
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց.
Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի կողմը Վիթալիս Խան, գետնայարկ Թիւ 1:
ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ Ի ՊՈԼԻՍ
ՌՈՒԲԷՆ ԱՐԻԿԵԱՆ Էմին պէյ խան Թիւ 1 և 2 — ԺԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ Ֆէրնադլեան խան
Զննիչ Ռիսքներու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Ընդհանուր Ժողով յունիս 23ի

Կանոնագրին 34րդ. յօդուածին համաձայն, օսմ. ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութեան բաժնետէրերը սովորական Ընդհանուր Ժողովի գումարման հրաւիրուած են ուրբաթ օր, Յունիս 23, 1905 կէսօրէն յետոյ, ժամն երկուքին, Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ:

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Տեղեկագիր Վարչական Խորհուրդին: 2. Տեղեկագիր հաշուեքննիչներու: 3. Վաւերացում 1904 տարեշրջանի հաշիւներուն: 5. Անուանում հաշուեքննիչներու, որոնց պաշտօնը պիտի ըլլայ 1905ի տարեշրջանին հաշիւներուն քննութիւնը:

Ժողովին ներկայ գտնուելու իրաւունք ունին անոնք որ թէ' իրենց անունով եւ թէ իբր փոխանորդ տասը հատ բաժնեթուղթ կ'յանձնեն Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին կամ մասնաճիւղերուն, ժողովին գումարումէն տասն օր առաջ: 3—4

Կ. Պոլիս, 20 մայիս 1905

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Հանրային Պարտուց վարչութիւնը նուազուրդի կ'դնէ հինգ հարիւր տասը մեծ չէքի վառելափայտի հայթայթումը: Այս փայտը պէտք է որ վարչութեան կողմէ ցոյց տրուած նմոյշին համաձայն ըլլայ, և առանց ծախքի յանձնուի՝

Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան. Չէքի
կեդրոնատեղիին՝ 30
Զկնարանին՝ 30
Գասըմ—Փաշայի մթերանոցներուն՝ 200
Դրոշմաթուղթի տպարանին՝ 250

Առժամեայ նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1905 Յունիս 28/10ին Շբ. օրը, կէս օրէն 2 ժամ առաջ մինչեւ կէս օրէն 3 ժամ ետքը:

Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ առ նուազն 3% զեղչով մը՝ առժամեայ նուազուրդին փակուելէն ետքը մինչեւ յաջորդական երեք օրերու միջոցին:

Երրորդ օրը՝ դիմումները պիտի ընդունուին մինչեւ կէս օրէն ետքը ժամը 3:

Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ նուազուրդին, պարտաւոր են առ ի երաշխաւորութիւն ըլլալիք հայթայթումին 10% դրամական գումար մը ի պահ դնել Վարչութեան Կեդր. Սնտուկը:

Ցանձնարարութեանց տետրակն այսօրուընէ սկսեալ տրամադրութեանը տակ դրուած է հասարակութեան, որ կրնայ տեղեկութիւն ստանալ անոր մասին՝ մատակարարութեան ճիւղի գրասենեակէն, կէս օրէն երկու ժամ առաջ մինչեւ կէս օրէն 3 ժամ ետքը:

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

9/22 Մայիս 1805/1321 15—4

ՄԻ' ԽԱԲՈՒԻՔ

Մէկ քանի վաճառականներ, և մասնաւորաբար Տէյիրմէն... անուն մէկը, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ իբր յունական չիմէնթօ վար տեսակէ զանազան չիմէնթօներ կ'ծախեն: Այս բոլորը կ'ըլլայ վարկաբեկ ընելու համար ԹԻԹԱՆ յունական չիմէնթօն, որ գնահատուած է բոլոր ճարտարապետներէն և կալուածատէրերէն: Բուն յունական ԹԻԹԱՆ չիմէնթօն կ'ծախուի Ղալաթիա, Գալաֆաթ եէրի, Քէօսէօղլու Լինարտօ և Ընկ.եան վաճառատան քով Մ. Գ. ՔՈԿԼԻՑՈՍԻ Թիւ 64 վաճառատունը, և ի Պոլիս, Աեազմա Գաբու, Մանի Զադէ Հանի Հասան էֆ.ի Թիւ 637 վաճառատունը: 20-4

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

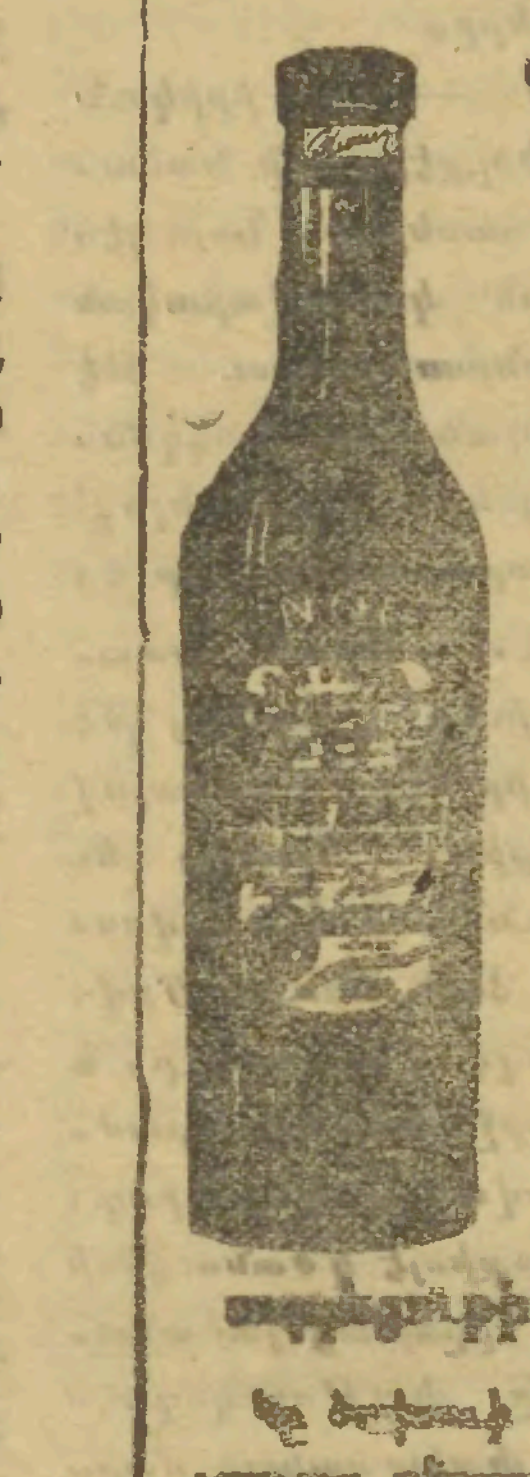
ՀԻՄՆԵԱԼ

1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՕՎ

Դիւան Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Ենի խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն. —

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Ենի Ջամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սաաօք և Ռոտինի, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու Թիւ 10
Թարութիւն էֆ. Քէչէճեան, Այ Սդեֆանօ
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ.Ա. Անդրէաս, Մոտա ճատտէսի.
Պոլիս.— Մինիր Պէյ. Սուլթան Համամ, Թէրզագըլը խան, Թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Ադամեան, Ղալաթիա, Ինայէթ խան
Ա. Եամնիտիս, Էրէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12, Թինէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէզի, Թէվէքքէլ Խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի. Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սոմմարիբա, Բէնտիք
Ժ. Քիլիարիտիս, Ղալաթիա Պորսային դէմ.
Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ, Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ: 100—30

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ

(Իօտ եւ Թանին)

ՍՏԺ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ

ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Ընդհ. ... խոլյի ...

ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Ծոյց եւ ... սարունելի ... նիհարութիւնը

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆՈՒՐԻՒ ԳԻՆԻՆ խիստ հաղցրահամ է եւ ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածուելով անոր կրկնապատիկ օգտակարութիւնը կ'ընէ:

Կը ծախուի Բարիզ Ք.էֆ եւ Փօմարի վաճառատուներ եւ ի Պոլիս ալ գլխաւոր դեղագործներու եւ դեղավաճառներու մէջ: 40—17

QUINA-LAROCHE
ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ

Ստամոքսի հիւանդութիւններուն դիմադրելու համար, բժիշկները շատ անգամ կ'առիպուին կողդուրիչ դեղեր գիմել, և ընդհանրապէս Քինքինայի նախապատուութիւն տալով զայն կամ գինիի և կամ ուրիշ ըմպելիքի մէջ լուծելով կուտան:

Աւելորդ է գովեստ կարդալ Քինքինային, որովհետեւ բժիշկներն ամէն օր կ'գործածեն զայն և հետեւաբար չենք կարծեր որ անոր բուժիչ զօրութիւնն ու հրաշալի ազդեցութիւնը չգիտցողներ գտնուին: Կարեւորն այն է ոակայն որ իբր Քինքինայով պատրաստուած դեղ ծախուածներէ շատեր՝ զուրկ են Քինքինային սպառուած բուժիչ յատկութիւններէն, անոր համար Քինքինայի ազդեցիկ հիւթը կեղեւէն զատելու, ամենալու տրուելոց գաղտնիք մ'է չտեսնուած համար: Մինակ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ ըսուած դեղն է որ կատարելապէս կը պարունակէ իր մէջ Քինքինայի բուժիչ հիւթն ու այժ առատ ազդեցութիւնը, և չկայ դեղ մը որ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ չափ այժ տայ մարմնոյն:

Տղայական կիներու տկարութեան, ստամոքսի տկարութեան և վատուժութեան համար ազդեցիկ դարման մ'է ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԸ: Կ'բուժէ նաև անօրինութեան ամէն տեսակն հիմնապէս եւ արագաբար բուժելու համար պէտք է գործածել ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ տեսակը: Մէկ խօսքով այժ տալու ամենէն զօրաւոր դեղը Քինա Լառօշն է: Կեղծերէն զգուշացէք: Դեղարաններէն ու մթերանոցներէն անկեղծ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ փնտռեցէք: 35—16

ԴԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Ժը բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երեք ղր.ի նամակ դրոշմ անհրաժեշտ է: Առանց այս, այն հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ Կ'ՄՆԱՅ:

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ձարտարարուեստական նոյն գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն: 1875 և1888ի յունական ցուցահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօ և 1900ի Բարիզի մեծ ցուցահանդէսները միաձայնաբար հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը թէ' հին է թէ' ընտիր և ի հասարակութիւն վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք: Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին արտած ուրիշ յատկութիւն վկայագիրներն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և ստացուած՝ տասէին ամէն մէկէն, մրցանիշներուն նախանձը գրգռելու չափ:

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաեւ, բժշ. ճշգրիւ համար ընտրուած զուտ ճշմարիտ գինիներ, Ջանտամանի ընտիր օճառ և հելլենական բերքեր, արտադրութիւններ եւ ճռատեսակներ:

Մենավաճառ պատիւ) Արթուր Բէյ Ս. Փոկոլի) Հայթայթիչ որդոցանեան առն Ն. Վեհ. Ցանկակ Թագաւորին — 50—41

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Առ Ք. ԱԹԱՆԱՍ Ս. ՔԱՂՕՆՐԻՍԹՕ Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Բուրքիոյ Կոլաթա

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	ՄԷՃ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	$1^{1}/_{2}$	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ԶԱՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՈՍԴ—ԼՕԲԱԼՈՎ	12	ՂՏ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	ՄԷՃ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ԶԱՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամէնօրեայ Նըլիտագով	40	»

Օսմ. լիրան 108 ղրշ.— Անգլ. լիրան 119 ղրշ.—20 ֆր.նոցն $94^{1}/_{2}$ ղրշ.ին

Եւ Քէյֆին 55 ղրշ.ին փոխ կ'նոն առնուիլ Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար

ԱՆԵՏԻՐ. ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ:

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով:

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—Լօքալէն զատ: Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի աարբերութիւնն առաջողին վրայ են:

Չէքերուն և Փօս''գրերուն վրայ, պէտք է որ առաջողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը: Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի:

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի: Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր: Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն:

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո'ր վճարումներ միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական Թղթին՝ տպագրուած Տնօրէնէն, ու կնքուած Լրագրին անփական կնիքովը:

Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերայղրկելէն տարբեր ոսկով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները:

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամենէն դիւրին կերպն է՝ մեծաւո—բօսդ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.: Նամակ գրելու պէտք չկայ: Բաւ է մանտա—բօսդին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը: Դրամը մէկ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ:

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ: Զնորոգուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի' ալ պատկանին:

Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին:

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար: Ծորչափ դադրեցնել չեն տուած թերթին առաքումը, բոնած պայմանաժամի իրենց մէ կ'պահանջուի:

Հին թիւերը սովորական գնով չեն ծախուիր:

Զտպուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր:

ԼԱ ՊԱԼՈՒԱԶ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1863 ԻՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ Ի ՊԱԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ)

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ 15,243,000 ՖՐ
ՎՃԱՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 113,000,000 ՖՐ.

Այս ընկերութիւնն ապահովագրութիւններ կ'ընդունի հրդեհի, կայծի և չոգեկից կաթսաներու պայթման, անշարժ ստացուածքներու, և ամէն տեսակ կարասիի և վաճառքի վրայ:

Ընկերութեան ընդհանուր ԲՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ ի Պոլ.
Ընդհանուր Գործակալ ի Պոլ. ԳՐԻՍՕԳՐԱՆ ՏԱՐ.
Պոլիս Ալալըմճի Խան, Թիւ 16—18
100—77

ԱԶԴ

Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր պատուարժան յաճախորդներուն թէ Յուլիս 14էն (Ն. Տ.) սկսեալ, Տնօրէնութեան գրասենեակը պիտի փոխադրուի Նալըը խան, Բէրչէմպէ Բազար, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 14: 26—18

ԹԻՒԹ ՄԱՒԼ (54)

ՖՐԱՆՍԱՑԻՔ
ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

ԺԶ.—ՊԱՇԱՐՈՒՄ ՄԸ

Ամսուն 20ին, գործօն նաւազներուն թիւը քսանըչորսի իջած էր և ինչ որ աւելի ծանրակշիռ հանգամանք ունէր, սա էր որ, տօքթօր Լը Սիէօր, տօքթօր Սէրվանի բարեկամը ու ալ բաղուկը, ինք ալ անկողին ինկաւ, չգիմանալով իր կրած ծայրայեղ յոգնութիւններուն: Բժիշկին այդ հիւանդութիւնն ալ, նաւազներուն բարոյականը գօտեպնդելու բնութիւն չունէր բնաւ:

Բայց ինչ որ, թերեւս ամէնէն աւելի անագորոյն կերպով կ'խոցէր, չարաչուք այդ տաժամին ներկայ եղողներուն սիրտը, Թինային յամր հոգեւարքին տեսարանն էր: Խեղճ սանուուն արդարեւ, հետզհետէ մահուան գիրկը կ'դիմէր, և իր վերջին օրերը տրտմութիւնով կ'թաթաւուէին այնչափ աւելի՝ որչափ զինքը շրջապատողները, ինքզինքնին՝ անոր ցաւերուն ամենադոյզն մեղմացում մը հայթայթելու անկարելիութեան մէջ կ'զգային:

Իզապէլ, ուժասպառ ու յոգնաբեկ, բնաւ չէր բաժնուեր իր ընկերուհիին անարէն:

Մահամերձը իր վիճակին մասին որ և է պատրանք չէր տածեր, իր ճակատագիրին համակերպելով, որ և է ցաւ չէր իմանար, բաց ի իր ծննդավայրը կրկին տեսած չըլլալուն ցաւը:

Եւ Օր. տը Քէրալիօ, կ'կրկնապատկէր իր կորովը ու անձնուէր խնամքները, քիչ մըն ալ երկարաձգելու համար, այլ և ս դառնապարտուած ու օրերը հաշուուած կեանք մը:

Այլ սակայն ներքին մթնոլորտը անշնչելի կ'դառնար: Հալած թթուածինի պահեստը սպառած էր ա'լ: Մէկ խողովակ մը միայն կ'մնար, զոր ամենամեծ խնամքով ծայրայեղ պարագաներու կը վերապահէին, մասնաւորապէս հիւանդներու գործածելու համար:

Անհրաժեշտ էր սենեակները ու վարի յարկը օդաւէտել, ինչ որ մինչեւ այն ատեն, մեծ դժուարութիւններով, քանի մը պատուհանիկներ բանալով միայն ըրած էին: Բայց ատիկա չէր բաւեր, և թունաւորիչ բնածխական թթուի յարաճուն աղաղումը, անմիջական ու կատարեալ օդափոխում մը անհրաժեշտ կ'դարձնէր:

Մինակ, ամենօրեայ ջեռուցումին համար գործածուած կաղը չէր որ առաջ կը բերէր ապականած այդ մթնոլորտը, այլ մանաւանդ դիզուած չնչառութիւնները՝ որոնց մէկ մասը հիւանդ կուրծքերէ դուրս կուգար. ինչպէս նաև, խոհանոցին արտաշնչութիւնները, որոնց ծծրած բուրմունքները ամէն կողմ օդը կ'ապականէին և եզականօրէն կ'գերազգրգռէին, դուրսը անօթի փորանց ղեկերող որկրամոլ արջերուն ախորժակը:

Դիլչերահաւասարը անցած էր: Ցուրտը տակաւին չէր կոտրած, հակառակ՝ այդ մասին ունեցած մեծ յոյսերնուն:

Ամսուն 22ին, սպաները տօքթօր Սէրվանի խորհուրդին վրայ, որոշեցին բանալ կարգ մը դուռներու ու պատուհաններու ձմեռնային ծածկոցները և հակառակ զէրօյէն վար 30 աստիճան ցուրտին, ձգել որ արտաքին օդը քանի մը վայրկեան շղթնեսուին մէջ թափանցէ:

Բաւական երկարատեւ վիճաբանութիւններէ ետքը, մերժած էին բաչնել, թթուածինի վերջին խողովակը:

Ուստի, բոլոր անհրաժեշտ զգուշութիւնները ձեռք առին, մեղմացնելու համար ցուրտին յեղակարծ մուտքը, ինչու որ գիտէին թէ խուփերուն բացումէն, բարեխառնութեան անհագին վայրէջ մը առաջ պիտի գար, անանկ ատեն մը երբ նաւուն մէջ 6 աստիճան տաքութիւն կը տիրէր արդէն, շնորհիւ ջրածնական ջեռուցումին:

Փոխանցումը կարելի եղածին չափ հանդուրժելի ընելու համար, սկսան մէկիկ մէկիկ բանալ պատուհանները: Երբ այսպէսով բարեխառնութեան աստիճանը մինչեւ զէրօ իջաւ, մէկէնիմէկ ընդհատեցին կաղային ջեռուցումը, անմիջապէս վերսկսելու համար պատրաստ կենալով մէյտէ, մեծ պատուհանին ծածկոցը բացին:

Այդ վայրկեանին վերնայարկին վրայէն եկող եղական աղմուկ մը, ներկաներուն ուշադրութիւնը գրաւեց:

Մանր քայլեր, նշանակալից քերթուքներ, փրթող չուաններու ժխոր մը, տախտակի կոտրտելու ձայներ, անակնկալ հիւրերու ներկայութիւնը կ'մատնէին նաւուն վրայ:

Առաջին աղմուկներուն, ներկաները հասկցան թէ ի'նչ տեսակ այցելուներու հետ էր գործերնին:

—Արջե՛րն են, գոչեց Կէրպրադ՝ որ կ'հսկէր օդափոխումի գործին:

Խօսքը բերանը մնաց. գլխուն վերեւը, բացուածքի մը վրայ դրուած տախտակները, մեծաքանակ ծանրութեան մը տակ ճարճատեցան և խորտակուեցան:

Արջի մը արիւնոտ երախը ու կարմիր աչքերը երեւցան բացուած անցքին մէջէն և մինչոյն ատեն, սառած օդի հոսանք մը բռնաշունչ կերպով կ'թափանցէր նաւուն կողերուն մէջ:

ԺԷ.— ԿՌԻՒ ԵՒ ՑԱՂԹԱՆԱԿ

Այս անգամ կացութիւնը իսկապէս տագնապալից էր:

Սոսկալի անասունները, հրապուրուած սթիմըրէն դուրս եկող կերակուրի հոտերէն, վերջապէս յաղթելով իրենց վախերուն, և քաջալերուելով նաւուն վրայ որ և է շարժումի բացակայութենէն, որոշած էին փորձ մը ընել վրան ելլալու համար: Առանց ընդդիմութեան հանդիպելու, յաջողած էին իրենց ձեռնարկին մէջ, և դուռներուն ու պատուհաններուն բաց ըլլալուն շնորհիւ հիմա կրնային անոնք, Հէսոփոսին Լոսսոփոյին մարդոց վրայ յարձակիլ, նոյնիսկ իրենց վերջին խրամներուն մէջ:

Մեծ պատուհանին խուփը, տեղի տալով արջին անհաւոր ծանրութեան տակ, ինկած էր Կէրպրադին ուսին վրայ, որ անոր բուռն բաղխումին ենթարկուած էր յանկարծակի կերպով:

Հերքիւլէսը, իր ընկերակիցներուն հետ վար իջաւ սանդուխներէն և փութաց իրարանցումը առաջ բերել նաւուն ներսը:

Գալով արջին, դիմացը մարդ չգտնելով ու ճամբան բաց տեսնելով, առաջացած էր խենչելով, և ճիշտ այն վայրկեանին՝ ուր նաւուն մարդիկը վերադարձան զինուած, հսկայական անասունն ալ արդէն հասած էր նրբանցքին մուտքին առջին:

Անմիջապէս, քարապինները ու րեվօլվէրները, ամենապատուական ընդունելութիւն մը ըրին ինքնակոչ հիւրին: Դանդաղ կենդանին չկրցաւ աւելի առաջ երթալ: Մոմլաթէ կապերտին վրայ հազիւ երկու քայլ ըրած էր, երբ գիաստա ինկաւ:

Դժբախտաբար իր ետեւէն երեք ուրիշ արջեր ալ ներս մտած էին:

Անոնցմէ երկուքը հրացանի պայթիւններէն սարսափած, եկածնէն շատ աւելի շուտ կերպով ետ դարձան ու փախան:

Երրորդը, ոչ նուազ սարսափահար, մոլորեցաւ և հակառակ ուղղութիւն մը բռնելով, անգիտակցաբար եկաւ ինկաւ Նրբանցքին այն մասին մէջ՝ որ սենեակներուն կ'յանգէր:

Եկեր տես որ հիւանդներն ալ ճիշդ հոդ էր որ կ'գտնուէին:

Այդ պահուն, Իզապէլ, իր սոնտուին քովը նստած կ'ջանար մխիթարել տարաբախտ կինը: Բարեպաշտական խօսակցութեան մը բռնուած էին երկուքն ալ և դեռատի աղջիկը կրցածին չափ լեցնելով քահանայի մը տալիք քաջալերներուն պակասը, անմահութեան սրտառնդիչ յոյսերու մէջ կ'օրօրէր հէք Պրէթօնուհին:

—Կեանքը կարճ է, սիրելի դայեակս, կ'ըսէր. ամենքս ալ, օր մը չէ օր մը հրաժեշտ պիտի տանք անոր: Բարեբախտաբար անիկա ուրիշ բան չէ, բայց եթէ առժամեայ կայան մը, պարզ անցք մը միայն երկիրիս երեսէն, և մահուընէ վերջն է որ պիտի մտնանք ճշմարիտ կեանքին մէջ, ուր սուգն ու տառապանքը գոյութիւն չունին, ուր անվերջ երջանկութիւն մը պիտի վայելենք, և մեր քովը պիտի ունենանք այն էակները՝ զորս սիրեցինք այս աշխարհիս վրայ:

Իզապէլ կ'խօսէր այսպէս, իր բովանդակ սիրտը դնելով իր խօսքերուն մէջ և սրբելով հէք կնկան աչքերէն վազող արցունքները: Եւ մահամերձը սրտաղնդուելով քաղցր ժպիտ մը կ'ուղղէր անոր և կ'պատասխանէր այն լեզուով՝ որով սովոր էր ան խօսիլ անոր պզտիկութեան ատենը:

=Օ՜հ, սիրական պզտիկ զաւակս, կ'ըսէր, ինծի համար միշտ առաջուան քաղցրիկ ու բարի աղջնակն ես դուն, որ կ'սփոփէր բարին Աստուածը, կ'մեղքնայիր ու կ'օգնէիր խեղճերուն ու տառապեալներուն: Երջանիկ եմ որ քու քովդ կ'մեռնիմ: Կ'զգամ որ քու ձեռքիդ տակ, քու աչքերուդ ու խօսքերուդ մեղմութեանն ու անուշութեանը տակ, մահը նուազ ծանր պիտի ճնշէ վրաս:

Մէկէն ի մէկ հրացանի հարուածներուն ժխորը սարսռացուց երկու կիները:

Իզապէլ ընդոստ ոտքի կայնեցաւ, ձգեց իր աթոռը, և վազեց դէպ ի դուռը զոր կէս մը բացաւ:

Սարսափահար ու ողողակ մ'արձակելով ընկրկեցաւ:

Արջը հոն էր, իրմէն երկու քայլ միայն անդին և փախուստի ճամբայ մը կ'փնտռէր: Կիսաբաց դուռը տեսնելով, հոն նետուեցաւ:

Օր. տը Քէրալիօ, բարեբախտաբար ժամանակ ունեցաւ գոցելու դուռը և սոսկումէն տրոփուն, կրթնեցաւ դրանը, կարելի եղածին չափ արգելք ըլլալու համար անհագին կենդանիին ներս մտնելու ճիգին ու զօրաւոր մղումին:

Բայց այդ ճիգը ու մղումը տեղի չունեցան:

Արջը հրաժարած էր արդեօք իր ծրագիրէն, թէ ոչ ետ էր դարձած բոլորովին:

Մինչ, դեռատի աղջիկը, բաբախուն սիրտով, այդ հարցումը կ'ընէր ինքզինքին, այն տաժամը՝ ուրկէց պրծած էր ինք, կ'յարունակուէր Նրբանցքին խորը և անոր կնկալ վախճանի մը կ'յանգէր:

Այդ նրբանցքին խորն էր որ կ'գտնուէր քիմիագէտ Շնէքերին խցիկը:

(Շար.)